Ministerstwo
Funduszy
i Polityki Regionalnej

Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski i regionów w latach 2004-2020

Krajowe Obserwatorium
Terytorialne

Warszawa 2022

Szanowni Państwo,

Fundusze Europejskie wspierają rozwój naszej gospodarki już od ponad 17 lat. Doświadczenia Polski, będącej jednym z liderów wykorzystania środków z polityki spójności, pokazują jak istotnym czynnikiem dla utrzymania zrównoważonego wzrostu gospodarczego jest dostęp do wspólnotowych funduszy. Otrzymane wsparcie pozwoliło zrealizować wiele projektów inwestycyjnych podnoszących konkurencyjność gospodarki, poprawiających spójność społeczną i terytorialną kraju. Przyczyniło się do włączenia Polski do europejskiej sieci transportowej, rozwoju infrastruktury dostępu do Internetu, zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego. Fundusze europejskie wspierały nie tylko infrastrukturę, ale również wiele działań z zakresu edukacji, rozwoju zawodowego, czy szeroko pojętej przedsiębiorczości. Ich efektem była poprawa jakości życia oraz warunków prowadzenia działalności gospodarczej w naszym kraju. Z dofinasowaniem unijnym powstało prawie pół miliona miejsc pracy, a nakłady inwestycyjne wzrosły niemal o jedną czwartą. Łącznie, do końca 2020 roku, na inwestycje przeznaczono prawie 518 mld złotych pozyskanych z UE.

Przygotowana przez nas broszura obrazuje nie tylko skalę środków, jakie w ramach polityki spójności trafiły dotychczas do naszego kraju, lecz także pokazuje ich wpływ na rozwój Polski i jej regionów na przestrzeni kilkunastu lat.

Realizacja polityki spójności przyczynia się do zmniejszenia dystansu rozwojowego Polski względem krajów UE-27. Wzrost PKB Polski w latach jej członkostwa w UE był jednym z najszybszych we Wspólnocie. W rezultacie dystans mierzony PKB na mieszkańca zmalał o 24,2 p.p., z czego blisko 16% było efektem realizacji polityki spójności. Środki dostępne w ramach polityki spójności pozwalają zmniejszać poziom zróżnicowania regionalnego w Polsce. Fundusze, obok środków budżetu państwa, budżetów samorządów, organizacji pozarządowych i firm, stanowią istotny impuls dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski.

Zachęcamy do zapoznania się z wynikami badań prowadzonych w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, które zostały przedstawione w broszurze.

Życzę Państwu przyjemnej lektury!

Grzegorz Puda
Minister funduszy i polityki regionalnej

Wstęp

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej od wielu lat prowadzi systematyczne badania nad wpływem polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski i regionów. W ramach prac badawczych ocenie poddawane są fundusze polityki spójności inwestowane od początku akcesji Polski do Unii Europejskiej.

Oddziaływanie funduszy unijnych jest cyklicznie oceniane w oparciu o wybrane wskaźniki realizacji celów podstawowych dokumentów strategicznych tj. Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006, Narodowej Strategii Spójności 2007-2013, Umowy Partnerstwa 2014-2020[1].

Oceny wpływu polityki spójności na polską gospodarkę za lata 2004-2020 wraz z prognozami do 2029 r. są oparte na badaniach przeprowadzonych przez konsorcjum IMAPP Consulting i Instytutu Badań Strukturalnych przy wykorzystaniu modelu EUImpactMOD, należącego do klasy modeli dynamicznej, stochastycznej równowagi ogólnej (DSGE, ang. Dynamic Stochastic General Equilibrium). Dodatkowo niektóre wskaźniki zostały oszacowane za pomocą modułu ekonometrycznego.

Oddziaływanie funduszy UE na kształtowanie się podstawowych wskaźników makroekonomicznych jest wyodrębniane przez zestawienie dwóch scenariuszy – ze środkami UE i bez zaangażowania tych środków. Punktem wyjścia jest scenariusz odpowiadający sytuacji, w której analizowane fundusze są wykorzystywane. Obrazuje on rzeczywiste zmiany zachodzące w gospodarce. Drugi ze scenariuszy jest hipotetyczny i zakłada, że gospodarka nie ma dostępu do funduszy opisanych w analizowanych dokumentach strategicznych. Różnica między oboma scenariuszami odpowiada oddziaływaniu funduszy.

Wnioski z oceny

Dotychczasowy **wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski był jednoznacznie pozytywny**. Fundusze europejskie oddziaływały w istotnym stopniu na wzrost gospodarczy, aktywność inwestycyjną i rynek pracy w Polsce, a także na wewnętrzną i zewnętrzną równowagę gospodarki. Środki unijne wspomagały własne inwestycje i potencjały, na których opiera się polska gospodarka.

Wyniki badań wskazują, że fundusze unijne umożliwiły przyspieszenie wzrostu PKB oraz procesu konwergencji gospodarki do krajów UE. Fundusze UE wywołały również zauważalny wzrost zatrudnienia i spadek bezrobocia. Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy.

Realizacja polityki spójności przyczyniała się nie tylko do zmniejszenia dystansu Polski względem średniego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów UE, ale również do ograniczenia tempa narastania zróżnicowań wewnętrznych. Od akcesji dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego wszystkie polskie regiony od średniej UE stopniowo się zmniejsza.

[1] Prezentowane poniżej wyniki opierają się na najnowszych badaniach przeprowadzonych w grudniu 2021 r.

- Dystans pomiędzy Polską a UE-27 mierzony **PKB na mieszkańca (w PPS)** zmalał w latach 2004-2020 o 24,2 p.p., co w ponad 15,7% było efektem realizacji polityki spójności. W 2020 r. PKB per capita Polski stanowiło ponad 75,7% średniej unijnej.
- Około 8,4% średniorocznego **wzrostu PKB** Polski w okresie 2004-2020 było efektem realizacji przedsięwzięć współfinansowanych z funduszy unijnych.
- **Nakłady brutto na środki trwałe** w 2020 r. były wyższe o blisko 24%, a **stopa inwestycji** była wyższa o 2,5 p.p. ponad poziom, jaki byłby obserwowany bez funduszy UE.
- Wykorzystane środki UE zmniejszyły różnicę między **wydajnością pracy** w Polsce i średnią dla UE-27 o 1,8 p.p.
- **Udział nakładów na B+R w PKB** wzrósł dzięki polityce spójności 0,2 p.p.
- 1/8 (około 2,1 p.p.) przyrostu **wskaźnika zatrudnienia** w okresie 2004-2020 była efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.
- **Liczbę miejsc pracy** powstałych w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na 400-500 tys.
- **W 2020 r. stopa bezrobocia** była o około 0,9 p.p. niższa niż w scenariuszu bez środków unijnych, a średnio w okresie 2004-2020 polityka spójności pozwalała na obniżenie odczytów tego wskaźnika o 1,6 p.p.
- Nierówności dochodowe mierzone **współczynnikiem Giniego** zmniejszyły się o 2,5 p.p.
- **Wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych** poprawił się o 0,8 p.p., a **relacja długu publicznego do PKB** zmniejszyła się o 10,4 p.p.
- Polityka spójności w niewielkim stopniu przyczyniła się do pogłębienia **deficytu obrotów bieżących w relacji do PKB** (w okresie 2004-2020 o 1,3 p.p. rocznie).

Środki polityki spójności wykorzystane w Polsce w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. wykorzystano w Polsce środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o **łącznej wartości około 517,7 mld zł**[2]. Średnioroczna wartość płatności w ramach polityki spójności w relacji do wielkości nominalnego PKB w badanym okresie (2004-2020) kształtowała się na poziomie 1,8%.

Wykres 1. Wsparcie w ramach polityki spójności (środki UE) w Polsce w latach 2004-2020

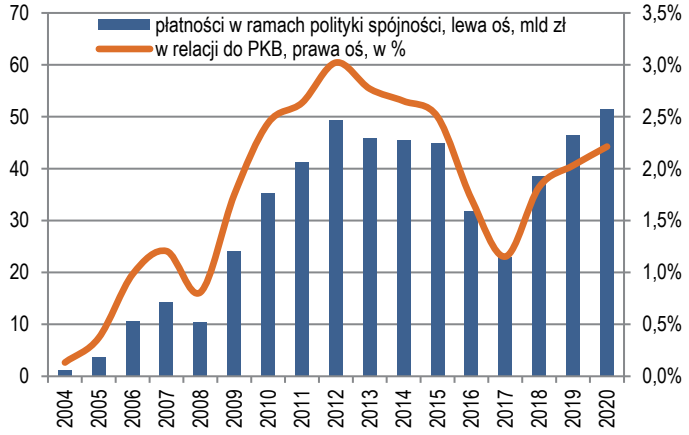

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR.

W latach 2004-2020 w układzie regionalnym największym poziomem płatności w ujęciu nominalnym charakteryzowały się województwa: mazowieckie (79,3 mld zł), śląskie (blisko 51,1 mld zł), dolnośląskie (39,2 mld zł) oraz małopolskie (39,0 mld zł). Najniższy poziom płatności notowany był w opolskim (11,9 mld zł) oraz lubuskim (13,7 mld zł).

Najwyższy poziom płatności środków polityki spójności na 1 mieszkańca w latach 2004-2020 zaobserwowano w województwach warmińsko-mazurskim (19,6 tys. zł) i podkarpackim (16,6 tys. zł), najniższy natomiast w wielkopolskim (10,5 tys. zł) oraz kujawsko-pomorskim (11,2 tys. zł).

W relacji środków do PKB w 2020 r. przodowały województwa lubelskie (4,7%) i podlaskie (4,2%). Średnio w latach 2004-2020 najlepszym wynikiem spośród wszystkich województw cieszyły się województwa warmińsko-mazurskie (3,5%) i podkarpackie (3,1%).

[2] Wg wartości wniosków o płatność – dofinansowanie UE.

Mapa 1. Wsparcie w ramach polityki spójności (fundusze unijne) w województwach w latach 2004-2020

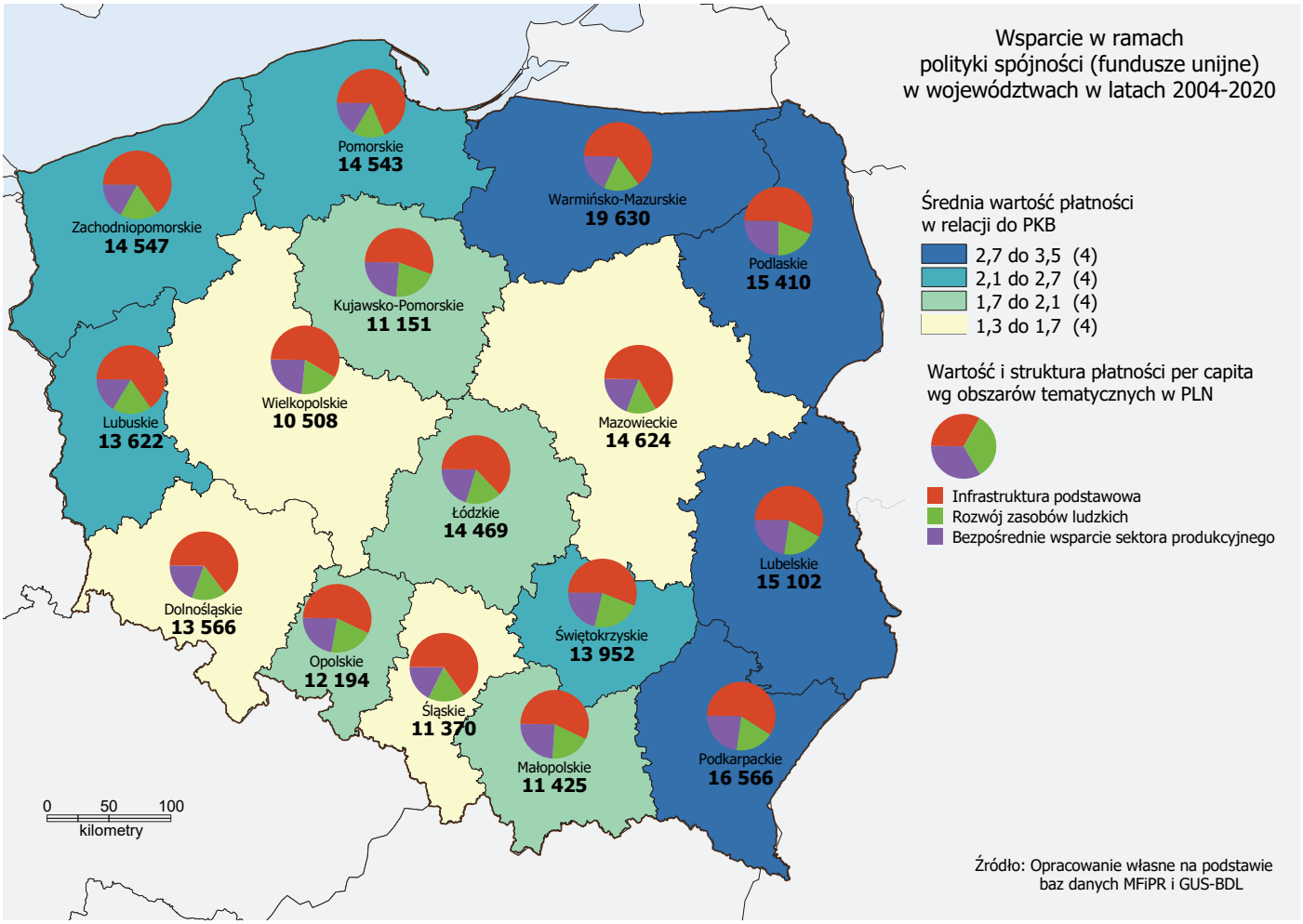

W analizowanym okresie największe wsparcie UE kierowano na projekty z zakresu rozwoju infrastruktury podstawowej (infrastruktura transportowa, energetyka, ochrona środowiska, infrastruktura społeczna). W większości województw wydatki na tę kategorię stanowiły ok. 60% ogółu środków. Pozostałe środki przeznaczano na bezpośrednie wsparcie sektora produkcyjnego i, w nieco mniejszym stopniu, na rozwój zasobów ludzkich.

W poszczególnych regionach struktura wsparcia była zbliżona. We wszystkich województwach dominowały nakłady na infrastrukturę podstawową, których udział sięgał od ok. 55,7% w kujawsko-pomorskim, do 66,6% w mazowieckim. Udział wydatków na rozwój zasobów ludzkich wynosił od ok. 13,9% w mazowieckim do 22,4% w świętokrzyskim, a udział wydatków na bezpośrednie wsparcie sektora przedsiębiorstw od 16,4% w lubuskim do 24,9% w podlaskim.

Inwestycje współfinansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą część **inwestycji publicznych w Polsce**.

Określając udział funduszy unijnych w inwestycjach publicznych w Polsce można stosować dwie różne miary: ich udział w nakładach brutto na środki trwałe sektora instytucji rządowych i samorządowych lub w nakładach inwestycyjnych sektora publicznego. Jedynie ta druga miara umożliwia porównania na poziomie regionalnym.

Nakłady brutto na środki trwałe sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2020 r. wynosiły 104,4 mld zł, z czego niemal 40,5% (tj. o ok. 1,7 p.p. więcej niż rok wcześniej) stanowiły inwestycje współfinansowane ze środków unijnych[3]. Z kolei nakłady inwestycyjne publiczne wynosiły 112,0 mld zł, zatem udział w nich inwestycji z funduszy unijnych był niższy i wynosił ponad 37,8%.

Średni udział inwestycji finansowanych ze środków unijnych w inwestycjach publicznych ogółem rósł od momentu wejścia Polski do UE i osiągnął w 2013 r. poziom 42,7%. W kolejnych latach ten udział spadał – do 22,7% w 2017 r. W 2020 r. udział inwestycji ze środków UE ponownie wzrósł i wyniósł 37,8% ogółu inwestycji publicznych. Na tak istotny wzrost w 2020 r. wpłynęły: dynamiczny wzrost certyfikowanych do Komisji Europejskiej wniosków o płatność dla projektów współfinansowanych ze środków unijnych oraz notowana niższa dynamika wzrostu inwestycji zarówno publicznych, jak i prywatnych.

Wykres 2. Inwestycje publiczne finansowane ze środków unijnych i krajowych w latach 2004-2020

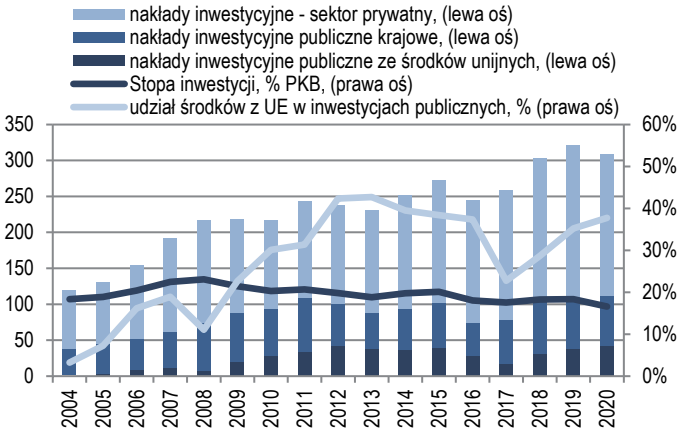

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR i BDL GUS.

Przez wszystkie lata stosunek inwestycji ze środków krajowych do inwestycji unijnych był bardzo zróżnicowany na poziomie regionalnym. Inwestycje publiczne ze środków krajowych dominowały w 2020 r. niemal we wszystkich województwach. Jedynie w województwach lubelskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim większość inwestycji publicznych była realizowana w oparciu o środki UE.

[3] Od tej edycji opracowania wartość inwestycji publicznych finansowanych ze środków unijnych określana jest jako suma środków unijnych poniesionych na a) wydatki w obszarze rozwoju infrastruktury podstawowej oraz b) bezpośrednie wsparcie sektora produkcyjnego (bez wydatków związanych z rozwojem zasobów ludzkich). Stąd też możliwy jest brak porównywalności danych w tym zakresie do poprzednich edycji opracowania.

Mapa 2. Nakłady inwestycyjne wg źródeł finansowania w województwach w 2020 r.

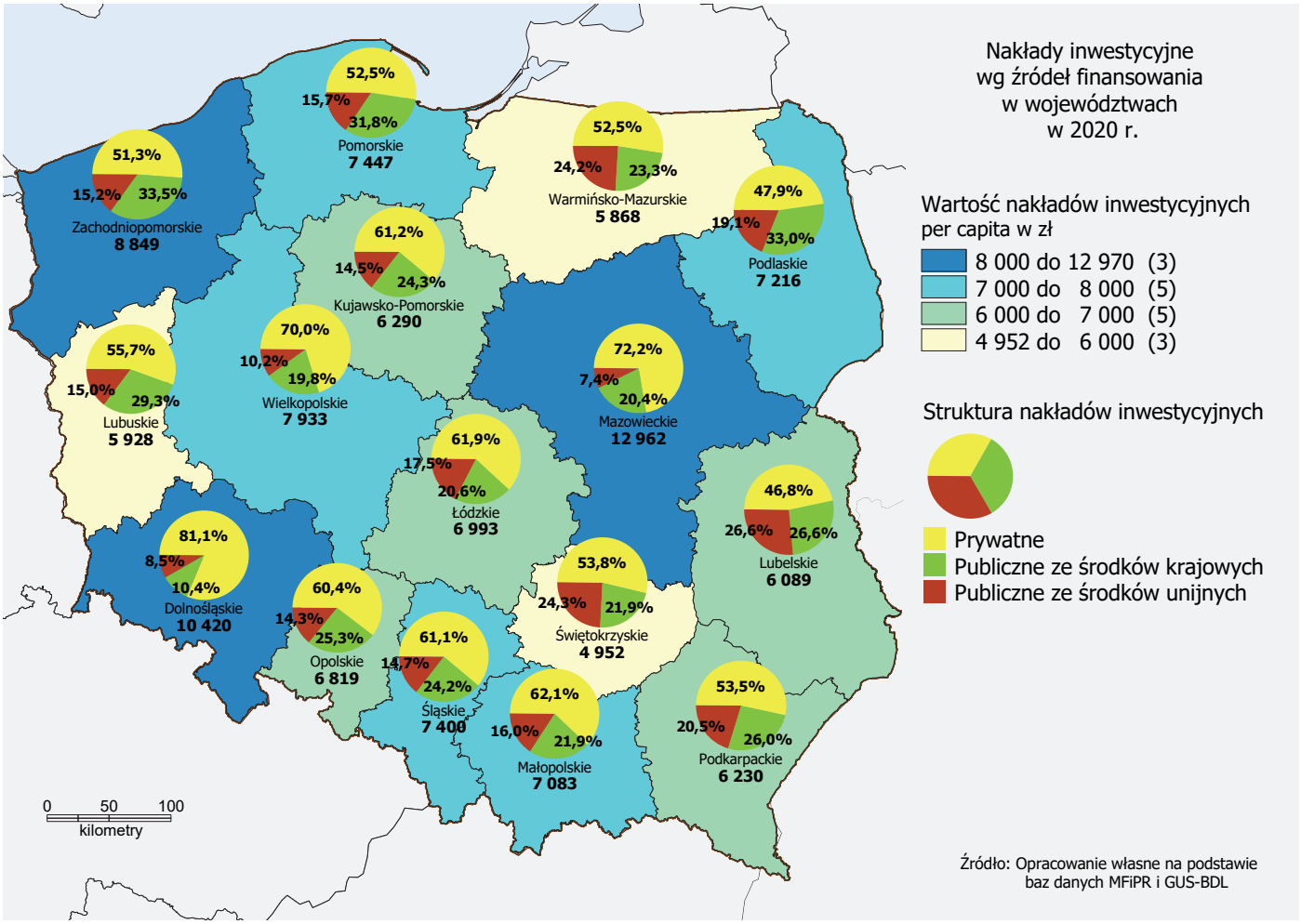

Wzrost gospodarczy i zmiany strukturalne w gospodarce

W latach 2004-2020 Polska osiągnęła drugi – po Irlandii - największy skumulowany wzrost PKB wśród państw członkowskich UE. Od momentu przystąpienia do UE polska gospodarka urosła o 84,6%, podczas gdy w UE-27 średni skumulowany wzrost wyniósł 18,2% (mapa 3).

Mapa 3. Skumulowana zmiana PKB w krajach UE-27 w latach 2004-2020 (%)

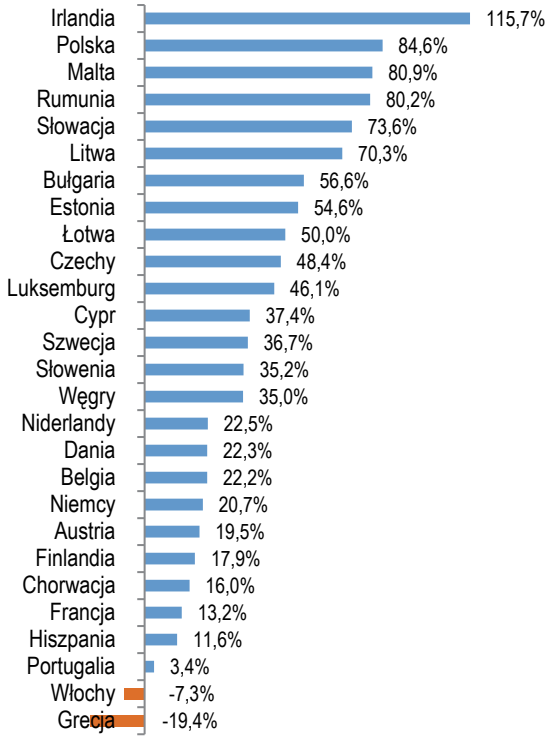

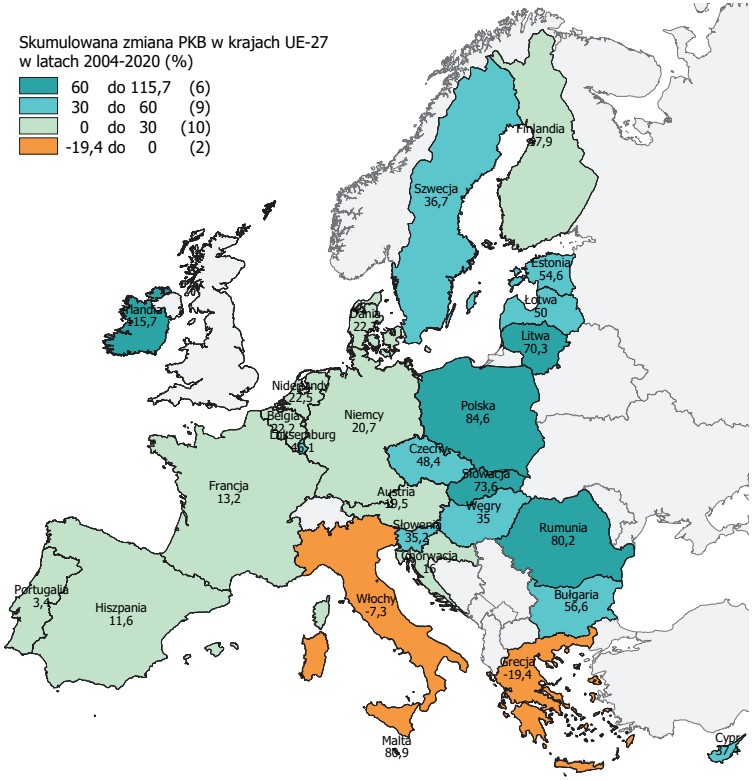

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

Stosunkowo wysoki wzrost gospodarczy notowany w Polsce w okresie 2004-2020 (średniorocznie 3,7% wobec 1,0% w UE-27) był w znacznej mierze efektem wykorzystania funduszy unijnych. Podczas kryzysu gospodarczego fundusze europejskie były amortyzatorem łagodzącym skutki szoków zewnętrznych i pomogły w realizacji krajowej polityki stabilizacji finansów publicznych. Podobną rolę środki unijne pełniły w roku 2020 oraz obecnie,

ograniczając negatywny wpływ pandemii koronawirusa na polską gospodarkę.

W całym analizowanym okresie wpływ polityki spójności na rozwój gospodarczy był pozytywny. **Około 8,4% średniorocznego wzrostu było efektem realizacji przedsięwzięć współfinansowanych z funduszy unijnych**. Środki unijne poprzez stymulowanie popytu inwestycyjnego oddziaływały na wzrost dochodów do dyspozycji i popyt konsumpcyjny przyczyniając się w rezultacie do wzrostu PKB. Napływ funduszy unijnych miał istotny wkład we wzrost realny PKB (wykres 3).

Wykres 3. Wpływ polityki spójności na tempo wzrostu PKB w Polsce w latach 2004-2020

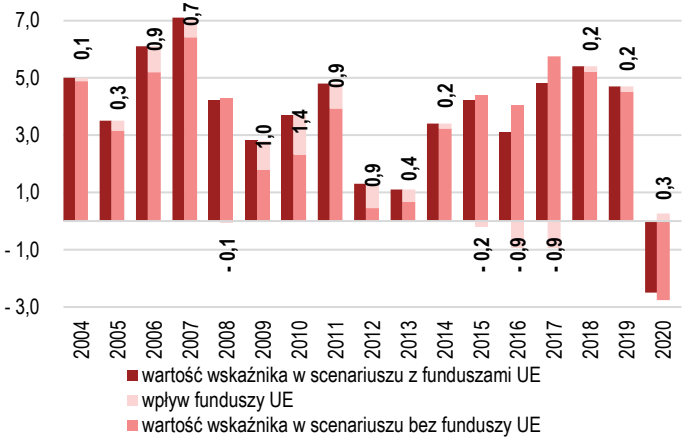

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Obserwowany pozytywny wpływ funduszy UE na poziom aktywności gospodarczej w kraju związany jest z występowaniem dwóch zasadniczych kanałów oddziaływania środków UE na gospodarkę: popytowego i podażowego. Oddziaływanie funduszy przez **kanał popytowy** jest związane ze skalą napływu środków w poszczególnych latach. Otrzymane fundusze zwiększają zagregowany popyt w gospodarce w danym roku, przede wszystkim poprzez stymulowanie inwestycji (zarówno publicznych, jak i prywatnych), a także bezpośrednie wsparcie inwestycji przedsiębiorstw. Jednocześnie zwiększona aktywność inwestycyjna państwa i przedsiębiorstw generuje dodatkowy popyt na pracę. Przez zwiększenie poziomu zatrudnienia i stopniowy wzrost płac prowadzi do wzrostu dochodu do dyspozycji ludności i pozytywnie wpływa na wielkość popytu konsumpcyjnego.

Dla występowania efektu popytowego konieczny jest ciągły napływ środków europejskich; po ich ustaniu (np. w związku z zakończeniem danej perspektywy finansowej) efekt ten zanika. Przykładem takiego oddziaływania są lata 2015-2017 (wykres 3). W latach 2016-2017 widoczne jest zmniejszenie oddziaływania środków unijnych na poziom PKB, co wynika z zakończenia wykorzystania funduszy perspektywy finansowej 2007-2013 i wciąż niewielkiej skali realizacji projektów perspektywy 2014-2020. W rezultacie, w tych latach występuje znaczący spadek impulsu popytowego, w szczególności w zakresie stymulowania inwestycji w gospodarce. W latach 2018-2020 ponownie odnotowano pozytywne oddziaływanie funduszy UE na polską gospodarkę, związane ze wzmożonym wykorzystywaniem funduszy z perspektywy 2014-2020.

Oprócz zwiększenia zagregowanego popytu wykorzystanie funduszy europejskich pozytywnie oddziaływało na wielkość PKB poprzez **kanał podażowy**. Otrzymane środki przyczyniły się do zwiększenia potencjału produkcyjnego gospodarki przez przyspieszenie akumulacji kapitału prywatnego w przedsiębiorstwach (dzięki dotacjom i pożyczkom na inwestycje), zwiększenie zasobów kapitału publicznego (w formie rozwoju infrastruktury podstawowej) oraz zwiększenie jakości kapitału ludzkiego. Spowodowało to stopniowy wzrost produktywności pracy, a w konsekwencji przyczyniło się do zwiększenia zdolności produkcyjnych całej gospodarki. Inaczej niż w przypadku efektów popytowych, ujawnienie efektów podażowych wymaga dłuższego czasu i systematycznego napływu środków europejskich. Jednocześnie efekty podażowe charakteryzują się relatywnie większą trwałością niż efekty popytowe interwencji.

Inwestycje finansowane z funduszy europejskich są również **czynnikiem zmian sektorowej struktury gospodarki**, wyrażających się wzrostem udziału sektora II (przemysł i budownictwo) w wartości dodanej brutto, przy spadku udziału sektora I (rolnictwo).

Pozytywny wpływ funduszy unijnych na krajową gospodarkę ma również wymiar pozafinansowy. Materializuje się on głównie poprzez poprawę efektywności procesów

związanych z przygotowaniem oraz realizacją projektów inwestycyjnych, które w długim okresie korzystnie wpływają również na jakość - rozumianą m.in. w kategoriach stopy zwrotu - inwestycji finansowanych ze środków krajowych. Dotyczy to zarówno sektora publicznego jak i prywatnego.

Środki zasilające polską gospodarkę w ramach polityki spójności przyczyniają się do natężenia procesów realnej konwergencji gospodarczej między Polską a UE, realizując jeden z głównych celów tej polityki. Przybliżanie się naszego kraju do średniego poziomu rozwoju w Unii Europejskiej następuje w wyniku dynamiczniejszego wzrostu gospodarczego, związanego z przyrostem kapitału rzeczowego i ludzkiego oraz postępem technologicznym, który z kolei wpływa na wzrost wydajności pracy.

W latach 2004-2020 **dystans pomiędzy Polską a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 24,2 p.p., z czego 15,7% było efektem realizacji polityki spójności** (mapa 4).

Mapa 4. Zmiana PKB per capita (w PPS, UE-27=100) w krajach UE-27 w latach 2004-2020 (p.p.)

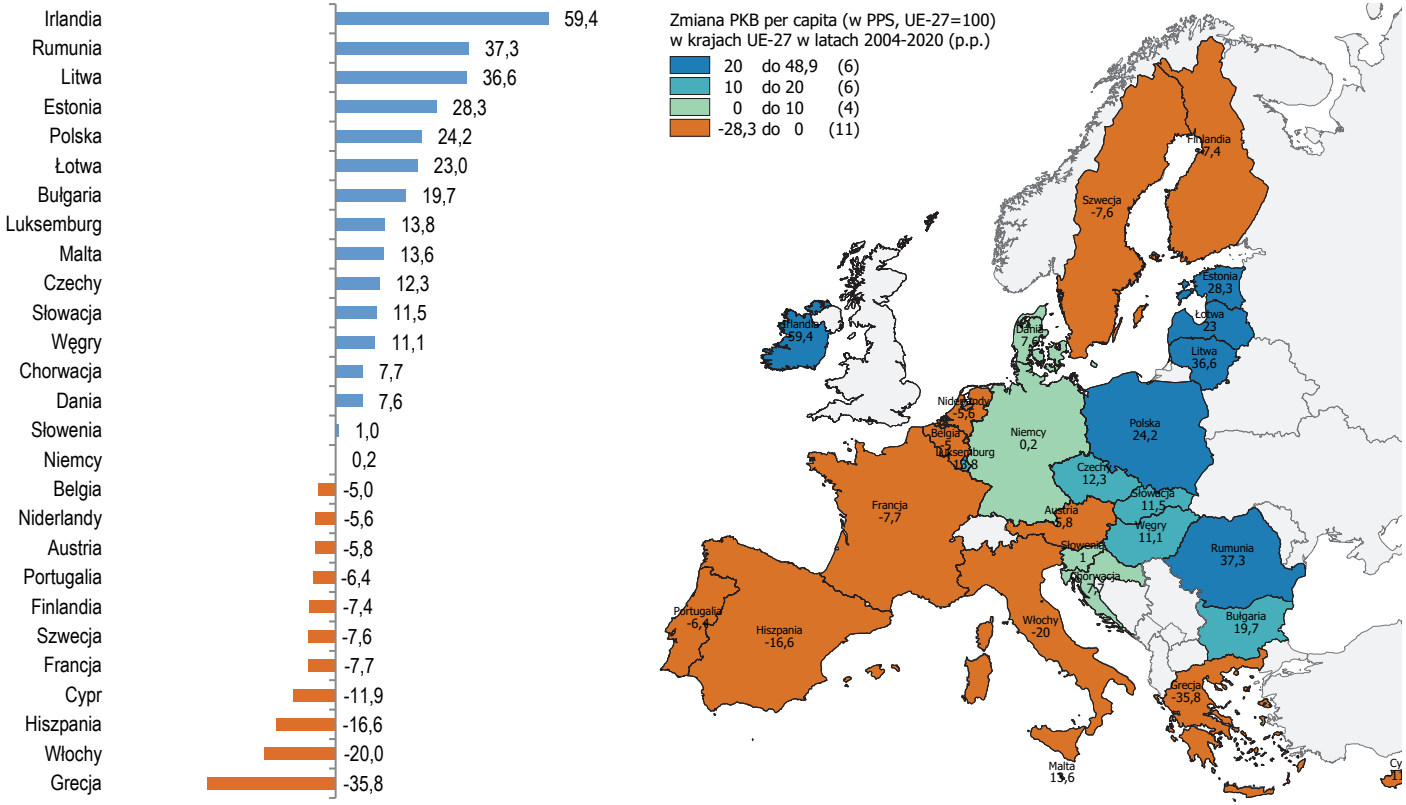

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

Stosunek polskiego PKB per capita (w PPS) do średniej UE-27 wzrósł z 50,1% w 2004 r. do 75,7% w 2020 r. Środki UE zwiększyły ten wskaźnik o 3,8 p.p., co oznacza, że bez nich PKB na mieszkańca (w PPS) wynosiłoby w 2020 r. 71,9% średniej UE. Dokładnie obrazuje to następny wykres.

Wykres 4. Wpływ polityki spójności na poziom PKB per capita (w PPS) w Polsce w relacji do UE-27 w latach 2004-2020

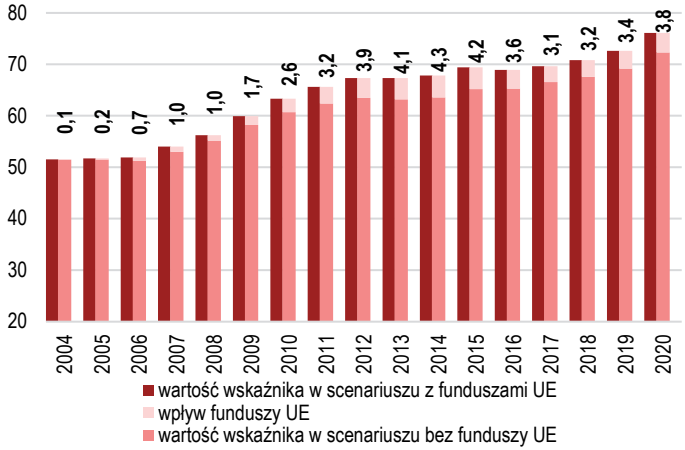

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Realizacja polityki spójności przyczynia się nie tylko do zmniejszenia dystansu Polski względem średniego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów UE-27, ale również do ograniczenia procesów zróżnicowań wewnętrznych. Dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego polskie regiony od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza (mapa 5), a wykorzystanie funduszy unijnych pomaga wszystkim polskim regionom zbliżyć się do średniego poziomu rozwoju UE-27, chociaż proces konwergencji w wymiarze terytorialnym zachodzi nierównomiernie.

Mapa 5. Zmiana PKB per capita (w PPS, UE-27=100) w regionach UE-27 w latach 2004-2019 (p.p.)

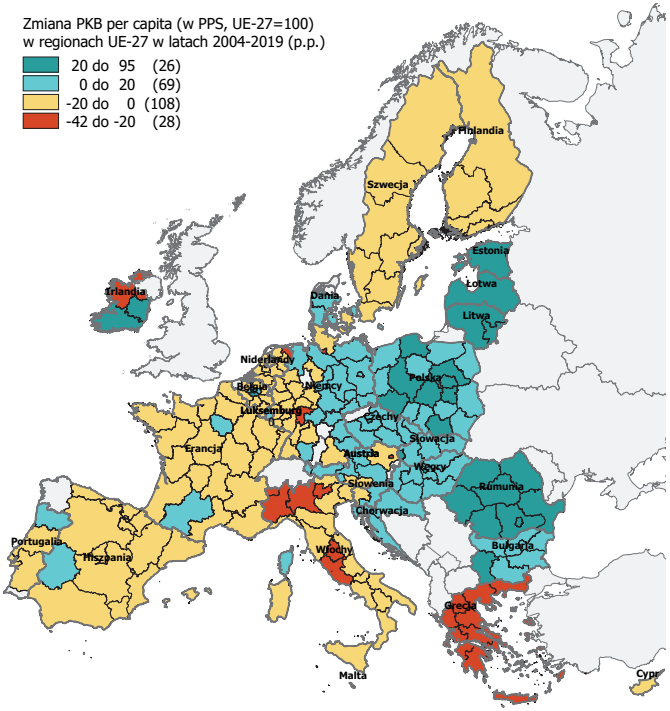

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

W 2019 r. w każdym z polskich regionów szczebla NUTS-2 PKB per capita (w PPS) wynosił co najmniej 50% średniej unijnej. W charakteryzujących się najniższym w kraju poziomem analizowanej relacji regionach Polski Wschodniej sięgał on od 50% (w lubelskim i warmińsko-mazurskim) do odpowiednio 51% (podkarpackie) oraz 52% (w podlaskim i świętokrzyskim). Choć regiony te charakteryzowały się stosunkowo niskim tempem zmniejszania dystansu do średniego poziomu UE-27 (wykres 5), to jednocześnie właśnie w ich przypadku wpływ polityki spójności na proces konwergencji był najsilniejszy. W rezultacie od 31%-34% nadrobionego dystansu w podlaskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim do nieznacznie ponad 45% w warmińsko-mazurskim było efektem realizacji projektów współfinansowanych z funduszy unijnych. Najszybciej dystans do średniej UE pokonywały województwa najbogatsze – mazowieckie (ok. 40 p.p.), dolnośląskie (ok. 28 p.p.) i wielkopolskie (ok. 24 p.p.). Jednakże w regionach tych zaledwie około 8%-12% nadrobionego dystansu było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Tempo konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionów. Dynamika rozwoju województw jest zróżnicowana (wykres 6). W okresie 2004-2020 średnioroczne tempo wzrostu mieszczące się w przedziale 3,8%-4,5% odnotowano w województwach najbogatszych: mazowieckim (4,5%), pomorskim (4,1%) oraz małopolskim i wielkopolskim (po 3,8%). W tych regionach polityka spójności przyspieszała wzrost PKB w pomiędzy ok. 4,5% (w mazowieckim) a ok. 8,0% (w małopolskim). W województwach słabiej rozwiniętych, o niskiej dynamice wzrostu odnotowano większe oddziaływanie polityki spójności na ten wskaźnik: od w ok. 16% (w podkarpackim) do ok. 23% (w warmińsko-mazurskim) średniorocznego tempa wzrostu PKB stanowiącego efekt inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Wykres 5. Wpływ polityki spójności na poziom PKB per capita (w PPS) w województwach w relacji do UE-27 w latach 2004-2019

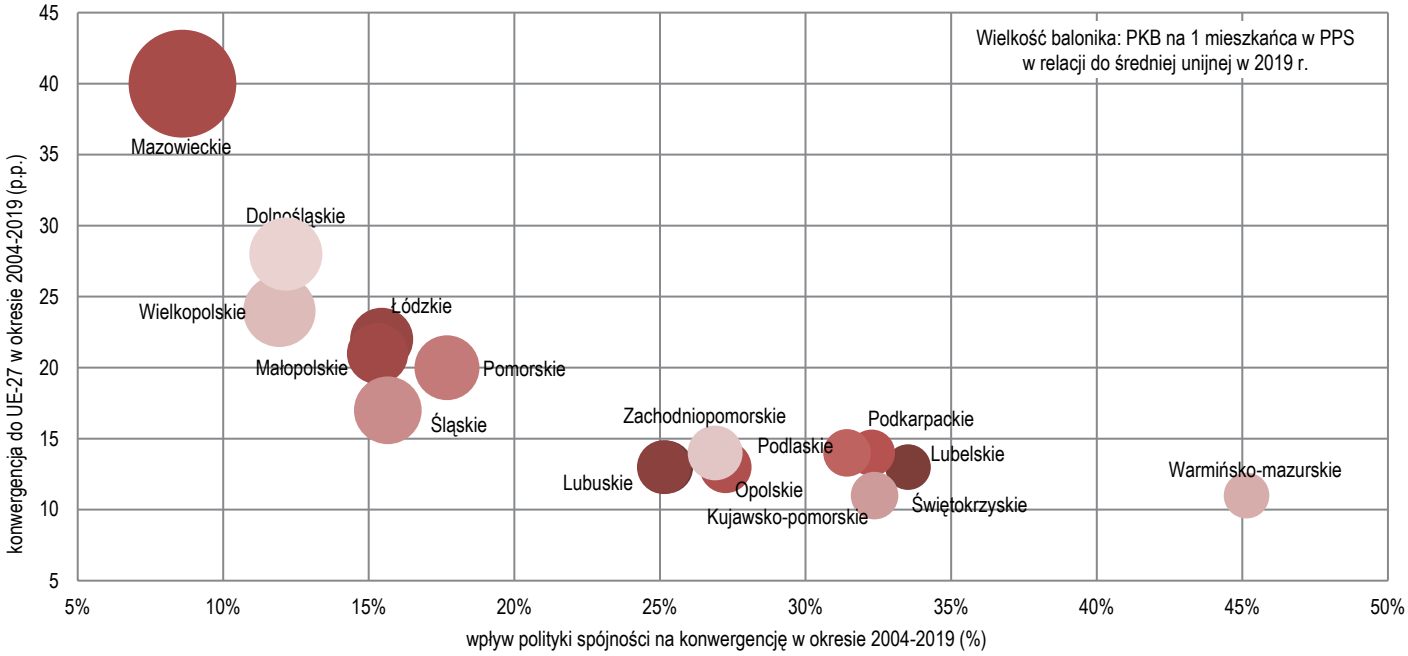

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Środki dostępne w ramach polityki spójności pozwalają częściowo powstrzymać proces różnicowania regionów. Wynika to z silniejszego ich oddziaływania w województwach uboższych niż w województwach lepiej rozwiniętych, a także z kierowania do tych regionów największych alokacji per capita. Choć największą determinantą skali wpływu polityki spójności na rozwój jest wielkość środków, to jednak dużą rolę odgrywają także inne czynniki, jak np. wewnętrzne potencjały regionów oraz stopień dopasowania tematycznej struktury funduszy do ich potrzeb.

Wykres 6. Wpływ polityki spójności na tempo wzrostu realnego PKB w województwach w latach 2004-2019

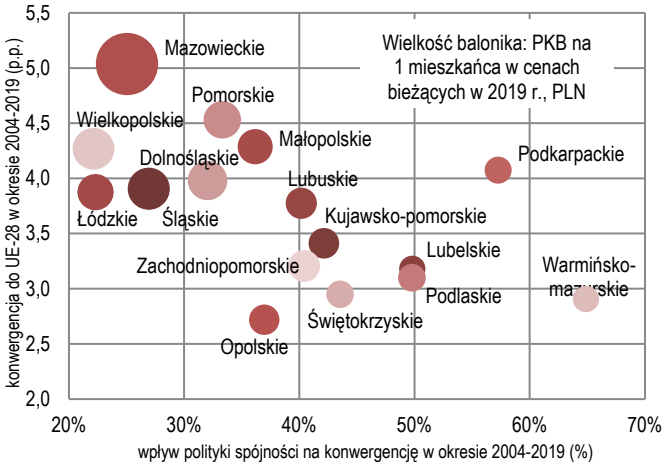

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Polityka spójności ogranicza wzrost poziomu wskaźnika zróżnicowania regionalnego PKB per capita na poziomie NUTS 3. W 2019 r. ten wskaźnik wynosił 35,9 i był o 1 p.p. niższy niż w scenariuszu bez środków UE.

Aktywność inwestycyjna, nakłady na B+R

Jednym z czynników determinujących zdolność gospodarki do rozwoju jest relacja pomiędzy środkami przeznaczanymi na spożycie i akumulację, której najistotniejszym komponentem są nakłady brutto na środki trwałe (NBnŚT).

Nakłady brutto na środki trwałe (w cenach bieżących) w 2020 r. wyniosły 386,3 mld zł i były ponad dwukrotnie wyższe niż w roku akcesji do UE. Realizacja polityki spójności w Polsce przyczyniła się do zwiększenia skali inwestycji w gospodarce. Mechanizm oddziaływania środków unijnych na wzrost inwestycji polegał na stymulowaniu inwestycji publicznych, w ramach których realizowano duże projekty infrastrukturalne. Znaczne środki przeznaczono na dotacje i pożyczki inwestycyjne dla firm. Środki te zwiększały opłacalność realizowanych inwestycji oraz ograniczały skalę luki finansowej w gospodarce, powiększając skalę działalności inwestycyjnej sektora prywatnego. **Największy wpływ notowany był w latach 2012-2016, kiedy to dzięki wydatkom unijnym NBnŚT były nominalnie wyższe o ponad 30%,** niż gdyby polityka spójności nie była realizowana. W 2020 r. wpływ polityki spójności na NBnŚT był szacowany na poziomie około 24% (74,3 mld zł). Dokładne dane przedstawia wykres 7.

Wykres 7. Wpływ polityki spójności na nakłady brutto na środki trwałe (w cenach bieżących) w Polsce w latach 2004-2020

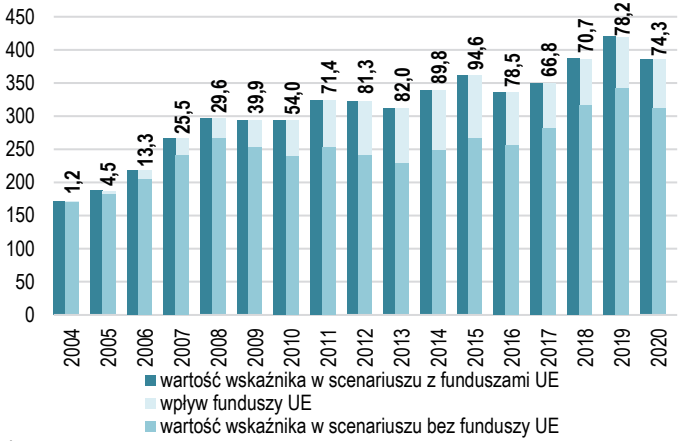

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Oddziaływanie polityki spójności na wielkość inwestycji w gospodarce tylko częściowo było związane z realizacją projektów współfinansowanych z funduszy europejskich. Dużą część dodatkowych nakładów inwestycyjnych generowały bowiem przedsiębiorstwa nie będące bezpośrednio beneficjentami polityki spójności. Zwiększały one nakłady na środki trwałe w celu podniesienia swoich mocy wytwórczych w sytuacji rosnącego zagregowanego popytu w całej gospodarce. Od strony podażowej pozytywny wpływ na aktywność inwestycyjną wszystkich przedsiębiorców miały inwestycje w sektorze publicznym, które poprzez poprawę wyposażenia gospodarki w kapitał publiczny zwiększały produktywność sektora prywatnego.

Średnioroczna stopa inwestycji, odzwierciedlająca udział nakładów brutto na środki trwałe w PKB, w okresie 2004-2020 (19,6%) była w Polsce niższa niż średnio w UE (21,7%), i jednocześnie najniższa w regionie EŚW. Największą średnią stopę inwestycji odnotowały Estonia (28,1%), Irlandia (27,7%) oraz Czechy (27%), zaś najniższą – Grecja (15,9%). Obrazuje to mapa 6.

Mapa 6. Średnia stopa inwestycji w krajach UE-27 w latach 2004-2020 (%PKB)

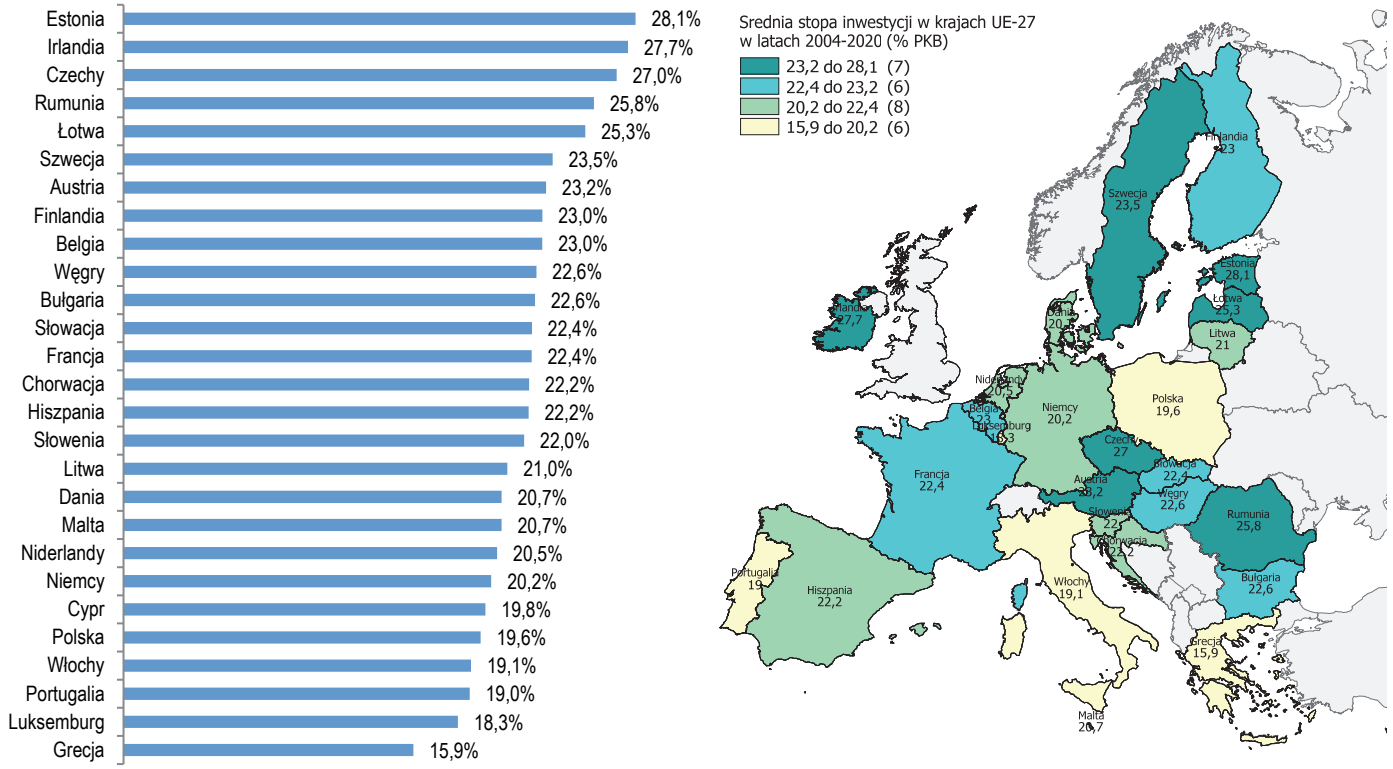

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

Stopa inwestycji w Polsce w 2020 r. obniżyła się do 16,6% PKB (wobec 18,3% w 2019 r.) i była niższa od średniej unijnej o 5,3 p.p. Najwyższa stopa inwestycji występowała w Polsce w latach 2007-2009 (od 23,1% w 2008 r. do 21,4% w 2009 r.), głównie za sprawą inwestycji sektora prywatnego, a także w związku z rosnącym udziałem inwestycji publicznych.

W całym analizowanym okresie 2004-2020 **wpływ polityki spójności na stopę inwestycji był pozytywny.** W efekcie wykorzystania środków unijnych wskaźnik ten był w latach 2012-2015 wyższy średnio o 4,2 p.p. ponad poziom jaki byłby obserwowany w sytuacji braku pomocy finansowej UE, jednakże w latach 2017-2020 wpływ ten nieznacznie się zmniejszył średnio do ok. 2,5 - 2,7 p.p. (wykres 8).

Wykres 8. Wpływ polityki spójności na stopę inwestycji w Polsce w latach 2004-2020

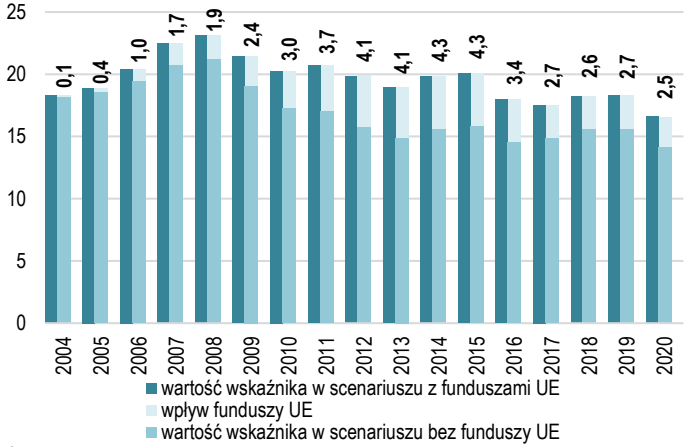

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Napływ środków europejskich miał **pozytywny wpływ na wydajność pracy**. Związany był ze wzrostem wyposażenia pracowników w środki produkcji, wzrostem ich umiejętności i kompetencji (kapitału ludzkiego) oraz wzrostem wyposażenia całej gospodarki w kapitał publiczny (infrastrukturę publiczną).

W całym okresie 2004-2020 wydajność pracy w Polsce rosła szybciej niż w UE-27. W relacji do średniej unijnej, jej poziom mierzony PKB na pracującego (z uwzględnieniem siły nabywczej) zwiększył się z 61,6% w 2004 r. do 81,6% w 2020 r. Wykorzystanie środków UE zmniejszyło różnicę między wydajnością pracy w Polsce i średnią dla UE-27 o 1,8 p.p.

Wpływ funduszy europejskich na wydajność pracy jest mniejszy niż analogiczny wpływ na PKB. Wynika to z pozytywnego oddziaływania polityki spójności na liczbę pracujących, która również jest czynnikiem wpływającym na całkowitą wielkość produktu krajowego brutto.

Relacja wydatków na B+R do PKB wyniosła w 2020 r. 1,4% (wobec 2,3% średnio w UE). Oznacza to, że choć zakładany „cel krajowy" strategii Europa 2020 na poziomie 3% oraz cel Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju określony na poziomie 1,7% PKB w 2020 r. nie został osiągnięty to analizowana relacja była blisko dwukrotnie wyższa niż w 2010 r. - kiedy to wynosiła zaledwie 0,7% PKB (wobec 2% PKB średnio w UE).

Mapa 7. Zmiana nakładów na B+R w relacji do PKB (GERD) w krajach UE-27 w latach 2004-2020 (p.p.)

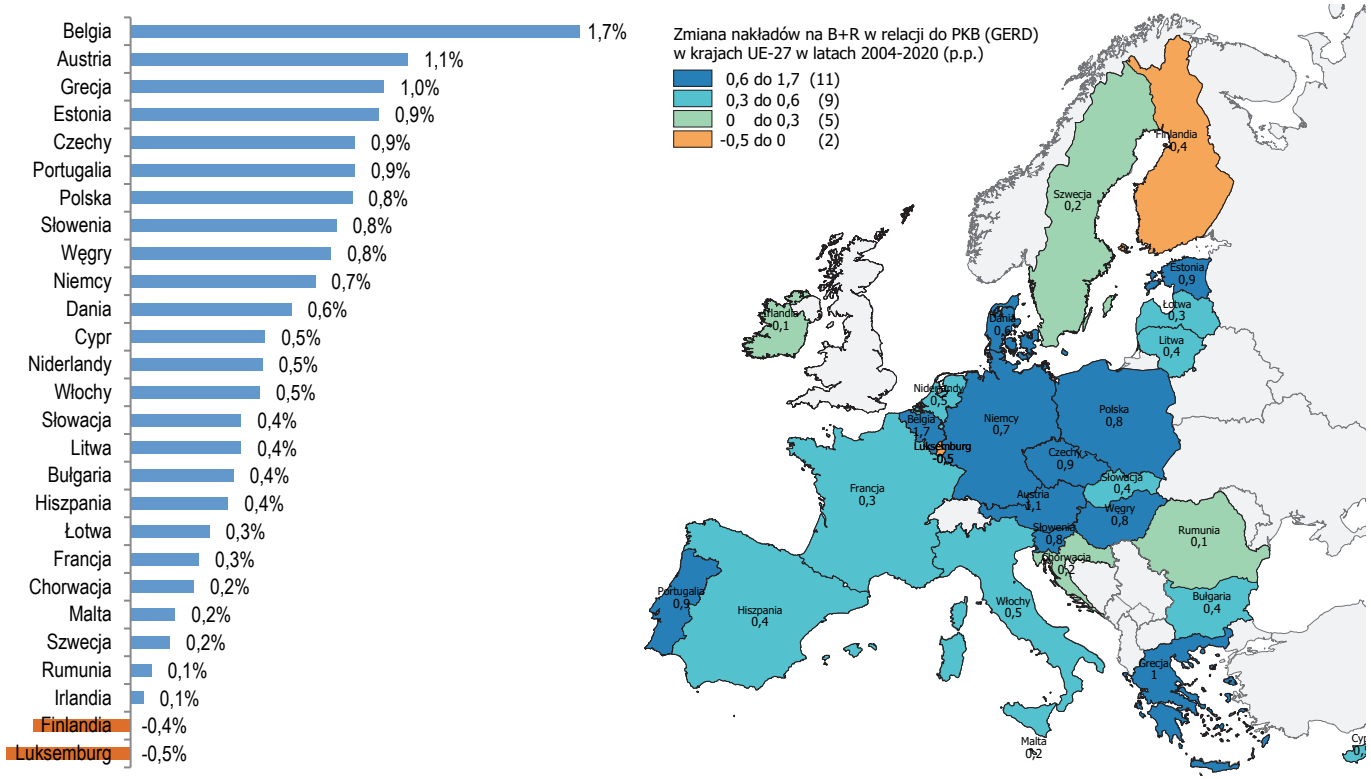

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

Jeszcze korzystniej wygląda porównanie z sytuacją z 2004 r. kiedy to udział wydatków na B+R w PKB wynosił w Polsce zaledwie 0,55% i był ponad 3-krotnie niższy niż średnio w UE (1,8%). Stopniowo zmienia się niekorzystny dla gospodarki niski poziom inwestycji badawczo-rozwojowych sektora przedsiębiorstw, z którym związany był niski udział tego sektora w wydatkach w sferze B+R w kraju.

Do zwiększenia udziału nakładów na B+R w PKB przyczyniły się fundusze unijne. W ostatnich latach wpływ ten wynosił około 0,2 p.p. (wykres 9).

Wykres 9. Wpływ polityki spójności na nakłady na B+R w relacji do PKB (GERD) w Polsce w latach 2004-2020

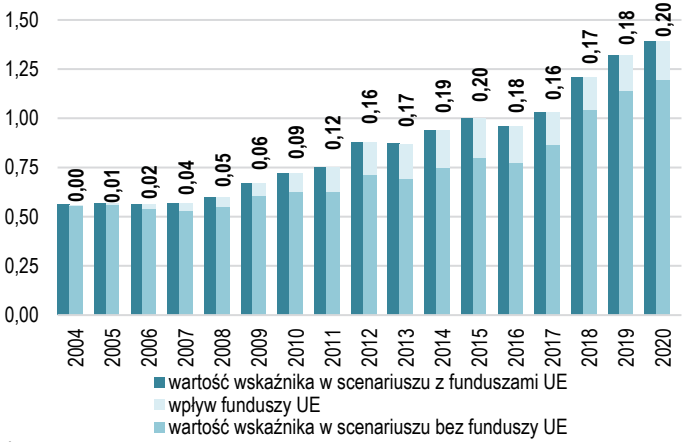

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Rynek pracy

U progu wejścia do UE Polska charakteryzowała się najniższym wskaźnikiem zatrudnienia w UE. Do 2020 r. odnotowała największy (obok Malty) wzrost tego wskaźnika – o 16,3 p.p. (mapa 8). Wzrost wskaźnika zatrudnienia w Polsce odnotowano przy tym również w „pandemicznym" 2020 r. Przypisać to można m.in. pozytywnemu wpływowi funduszy unijnych na rynek pracy.

Mapa 8. Zmiana wskaźnika zatrudnienia 20-64 w krajach UE-27 w latach 2004-2020 (p.p.)

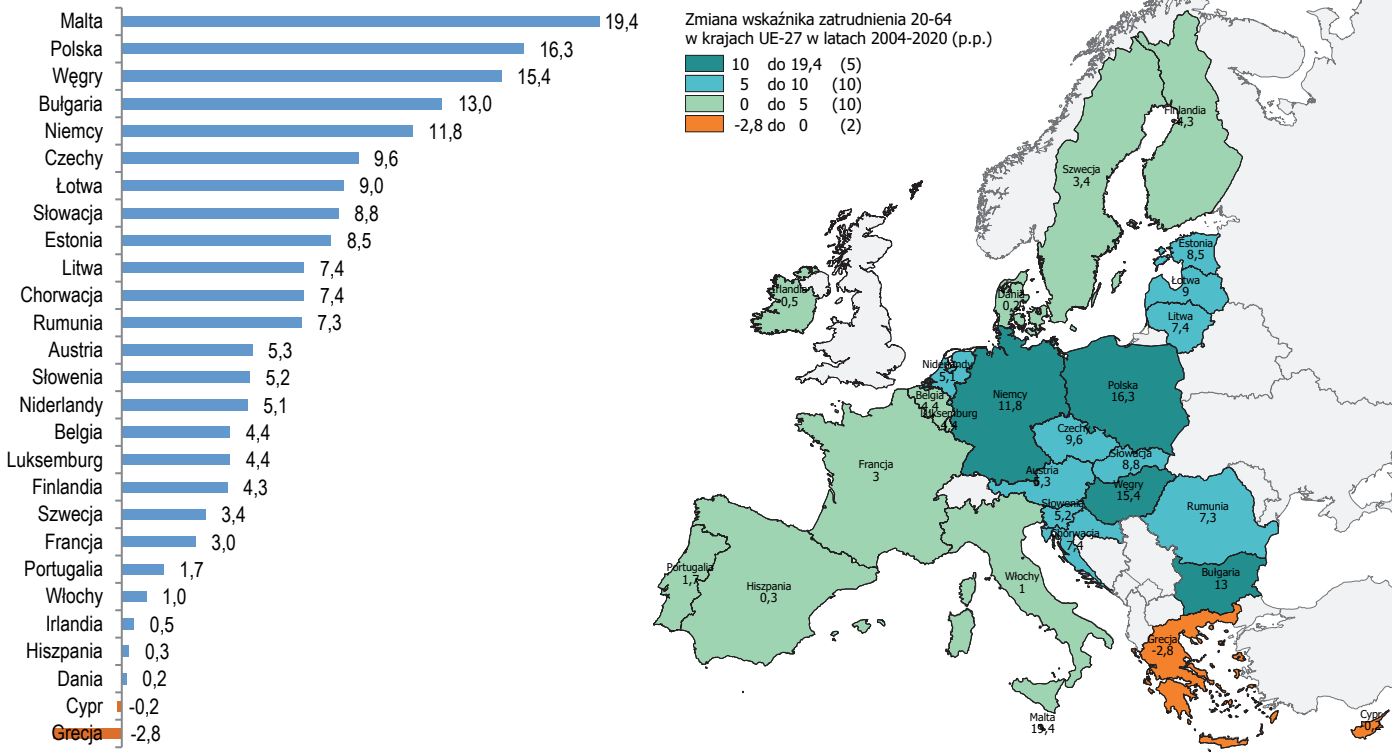

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

Niemal **13% przyrostu wskaźnika zatrudnienia w okresie 2004-2020 było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych** (wykres 10). W 2020 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 w Polsce wyniósł 73,6% i był o 1,2 p.p. wyższy od średniego w UE-27 (72,4%). Gdyby nie fundusze UE wskaźnik zatrudnienia byłby w Polsce o 2,1 p.p. niższy i wynosiłby 71,4%.

Wykres 10. Wpływ polityki spójności na wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 w Polsce w latach 2004-2020

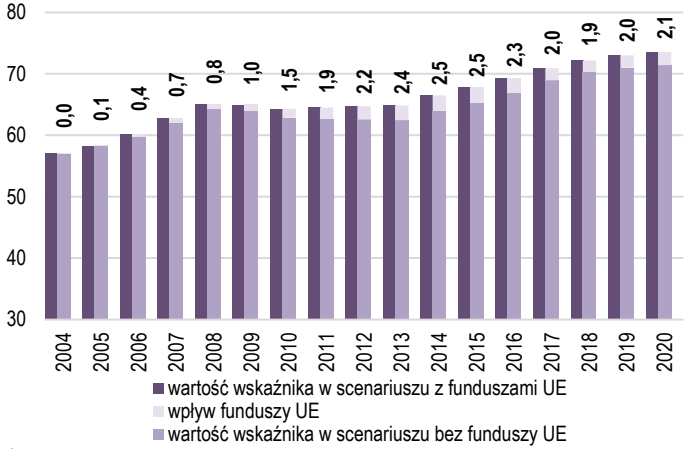

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Wskaźnik zatrudnienia jest zróżnicowany regionalnie. W 2020 r. najniższym poziomem zatrudnienia charakteryzowało się województwo warmińsko-mazurskie (69,6%), a najwyższym mazowieckie (77,8%). W okresie członkostwa Polski w UE najszybciej dystans w poziomie zatrudnienia nadrabiały województwa dolnośląskie (24,4 p.p.), pomorskie (20,8 p.p.) i lubuskie (20,0 pp.). Najgorzej pod tym względem wypadają podlaskie (10,5 p.p.) i lubelskie (10,9 p.p.)

Wykres 11. Wpływ polityki spójności na wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 w województwach w latach 2004-2020

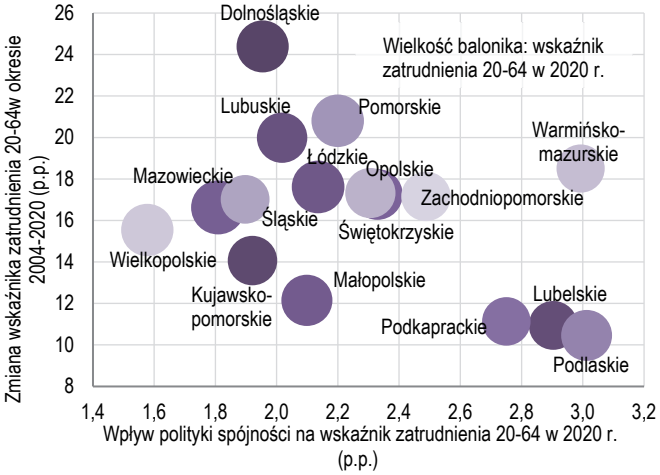

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Wykorzystanie funduszy unijnych **wpłynęło pozytywnie na wskaźnik zatrudnienia we wszystkich województwach.** W 2020 r. najsilniejsze oddziaływanie odnotowano w województwach warmińsko-mazurskim i podlaskim (po 3,0 p.p.), lubelskim (2,9 p.p.) i podkarpackim (2,8 p.p.). Najniższe oddziaływanie polityki spójności na poziom tego wskaźnika miało natomiast miejsce w wielkopolskim (1,6 p.p.) i mazowieckim (1,8 p.p.).

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Liczba osób pracujących w wieku 20-64 wynosiła w 2020 r. około 16 mln. W okresie 2004-2020 tempo wzrostu liczby pracujących było jednym z najwyższych w UE. W tym okresie w Polsce przybyło 2,7 mln pracujących. W 2020 r. **liczba osób pracujących była dzięki realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE wyższa o ok. 464 tys.** (wykres 12).

Wykres 12. Wpływ polityki spójności na liczbę pracujących w wieku 20-64 w Polsce w latach 2004-2020

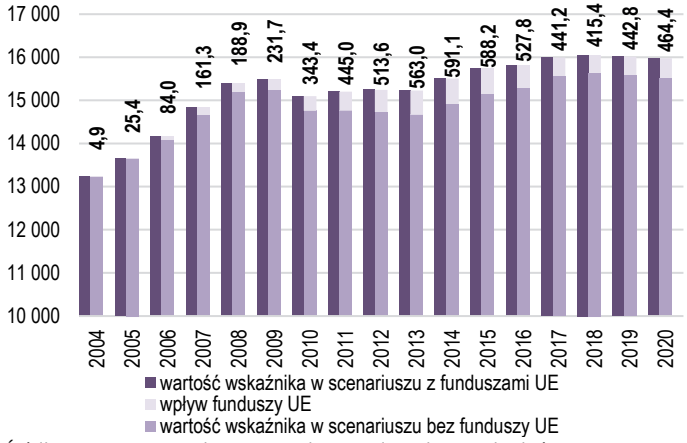

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Realizacja polityki spójności, oprócz wpływu na ogólny poziom zatrudnienia, powoduje jednocześnie zmiany w jego strukturze sektorowej. Oddziaływanie funduszy UE na rynek pracy następuje w większym stopniu poprzez kanał popytowy zwiększając znaczenie sektora przemysłowego oraz budownictwa, a także sektora usługowego i równocześnie ograniczając udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia.

Pozytywne oddziaływanie funduszy unijnych na rynek pracy widoczne jest również w **spadku stopy bezrobocia**. Polska wchodząc do UE charakteryzowała się najwyższym poziomem tego wskaźnika[4] w UE (19,0%). W kolejnych latach następował szybki jej spadek do 3,2% w 2020 r., w którym była ponad dwukrotnie niższa niż średnio w UE-27 (7,1%), przy czym implementacja polityki spójności obniżyła odczyt tego wskaźnika dla Polski o 0,9 p.p. (mapa 9). Natomiast średniorocznie w okresie 2004-2020 implementacja tej polityki przekładała się na spadek stopy bezrobocia o 1,6 p.p.

[4] Stopa bezrobocia osób w wieku 15+, wg BAEL.

Mapa 9. Zmiana stopy bezrobocia 15+ w krajach UE-27 w latach 2004-2020 (p.p.)

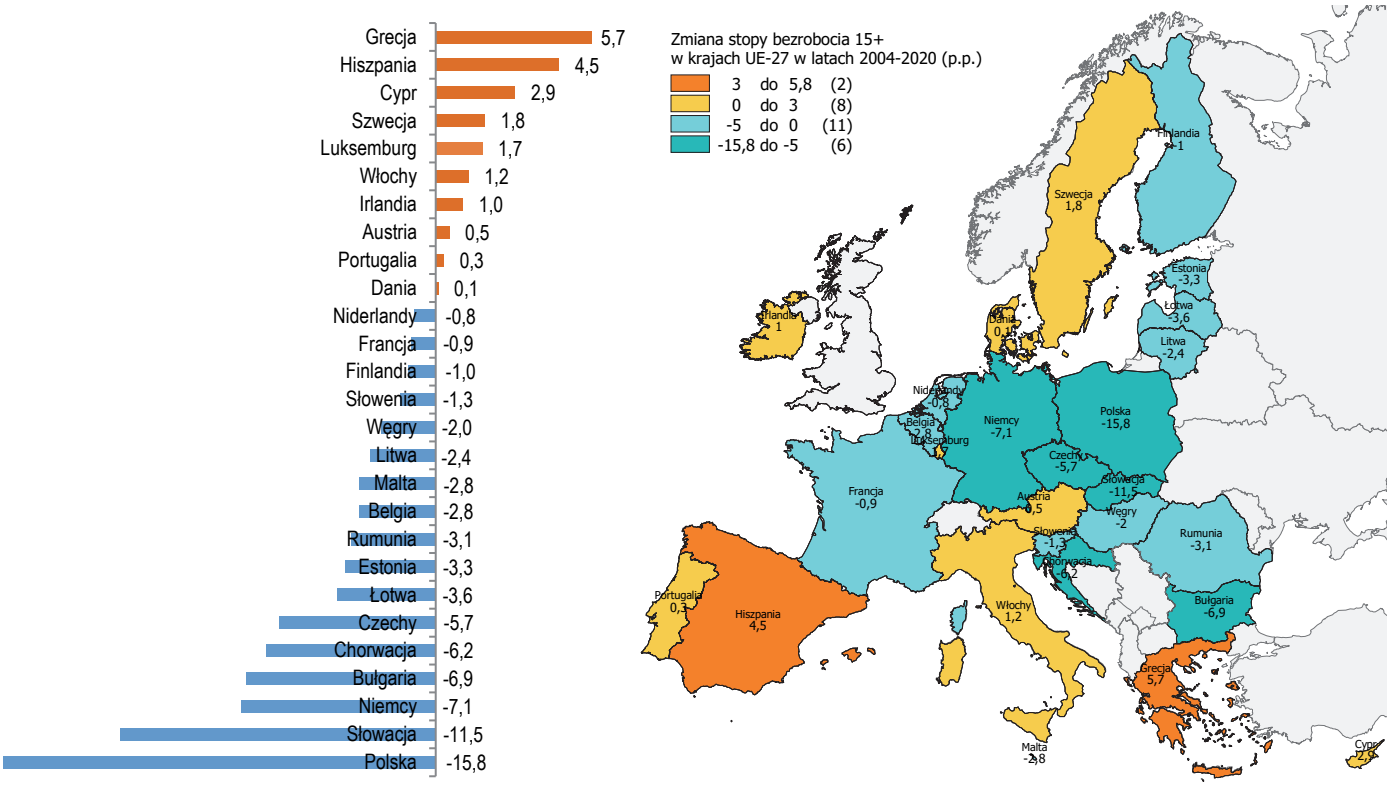

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

Szczególnie silny wpływ funduszy na poziom stopy bezrobocia obserwowany był w latach 2012-2014, w których napływ środków europejskich generował dodatkowy popyt w gospodarce, łagodząc skutki spowolnienia gospodarczego związanego z drugą falą światowego kryzysu finansowego. Dzięki temu stopa bezrobocia wzrosła maksymalnie do 10,3% (w 2013 r.), podczas gdy w scenariuszu bez funduszy unijnych stopa bezrobocia osiągnęłaby poziom 13,7%.

W ujęciu bezwzględnym oznaczało to **spadek liczby bezrobotnych o ponad pół miliona** (w latach 2012-2014). W kolejnych latach wpływ funduszy na stopę bezrobocia był niższy, co wynika zarówno z mniejszej skali napływu środków, jak i generalnie znaczącego zmniejszenia stopy bezrobocia w kraju, związanego z dobrą sytuacją gospodarczą i systematycznym zmniejszaniem liczby osób w wieku produkcyjnym w Polsce.

Wykres 13. Wpływ polityki spójności na stopę bezrobocia osób w wieku 15+ w Polsce w latach 2004-2020

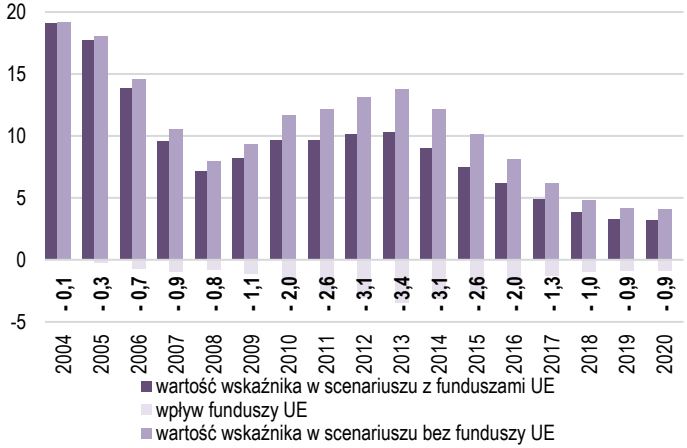

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Na poziomie regionalnym najwyższym bezrobociem charakteryzowały się w 2020 r. województwa: lubelskie (5,7%) oraz podkarpackie i świętokrzyskie (po 4,3%). Wykorzystanie funduszy unijnych wpływało na obniżenie stopy bezrobocia w przypadku wszystkich województw (wykres 14). W 2020 roku najsilniejsze oddziaływanie występowało w województwie warmińsko-mazurskim (polityka spójności pozwoliła na zmniejszenie bezrobocia o 1,4 p.p.) oraz podkarpackim, podlaskim i lubelskim (po 1,3 p.p.). Najsłabsze oddziaływanie polityki spójności na rynek pracy miało miejsce w województwach wielkopolskim (o 0,6 p.p.) i śląskim (po 0,7 p.p.). Natomiast średnio w latach 2004-2020 największy wpływ polityki spójności na obniżenie stopy bezrobocia odnotowano w woj. warmińsko-mazurskim (2,3 p.p.), zachodniopomorskim (2,0 p.p.) oraz pomorskim i podkarpackim (po 1,9 p.p.).

Wykres 14. Wpływ polityki spójności na stopę bezrobocia osób w wieku 15+ w województwach w latach 2004-2020

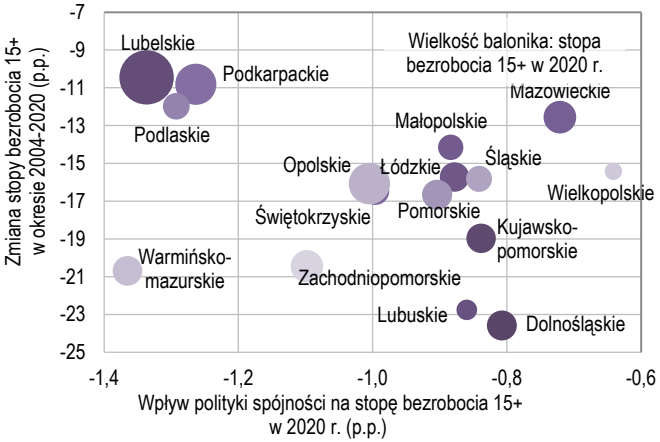

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFiPR.

Procesy zachodzące na rynku pracy determinują poziom i dynamikę rozwoju społecznego danego obszaru. Zwiększenie popytu na siłę roboczą ogranicza szereg negatywnych konsekwencji związanych z długookresowym bezrobociem lub biernością zawodową, takich jak: ubóstwo, patologie społeczne, apatia, poczucie zrezygnowania i bezradności, co z kolei przyczynia się do poprawy nastrojów społecznych w danym regionie i zwiększa jego atrakcyjność inwestycyjną. Większy stopień wykorzystania potencjału zasobów ludzkich na danym obszarze zwiększa wolumen dóbr i usług wytwarzanych na jego terytorium, a tym samym jego realne bogactwo.

Jakość życia

Polska znajduje się w grupie krajów z najniższym **dochodem brutto na mieszkańca** (skorygowany realny dochód do dyspozycji brutto gospodarstw domowych na 1 mieszkańca w PPS) w UE. Wynosił on w 2019 r. 73,3% średniej UE-27. W zbliżonej sytuacji są pozostałe kraje Europy Środkowej. Od momentu wejścia do UE dochód brutto rósł zarówno w ujęciu absolutnym, jak i relatywnym. W porównaniu do 2004 r. dochód w relacji do średniej UE zwiększył się o 20,2 p.p. Porównanie z innymi krajami UE obrazuje mapa 10.

Mapa 10. Zmiana skorygowanego realnego dochodu do dyspozycji brutto gospodarstw domowych per capita w PPS w relacji do UE-27 w latach 2004-2019 (p.p.)

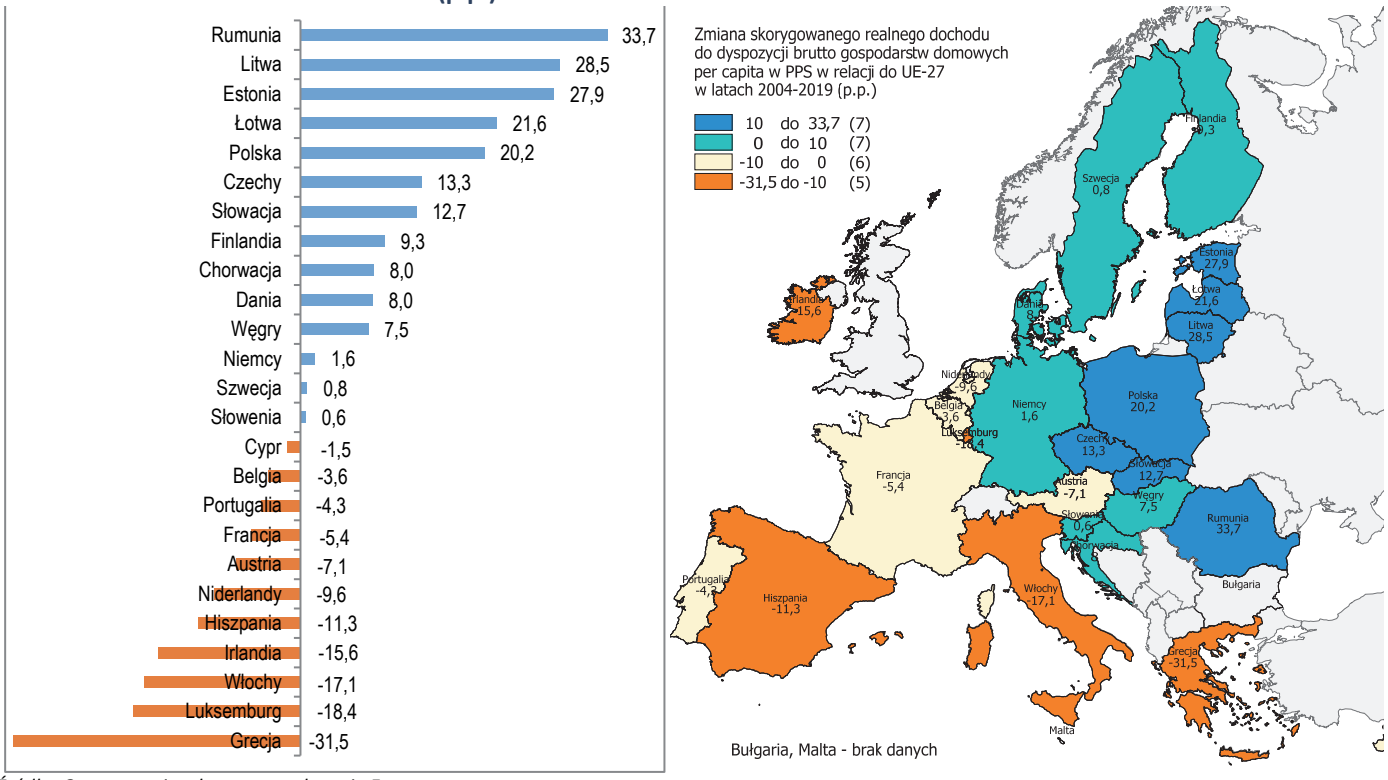

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

Dzięki funduszom unijnym konwergencja dochodu brutto jest szybsza. W 2019 r. fundusze unijne zwiększyły relację polskiego przeciętnego dochodu brutto do średniej UE o 2,5 p.p.

Wykres 15. Wpływ polityki spójności na skorygowany realny dochód do dyspozycji brutto gospodarstw domowych per capita w PPS w relacji do UE-27 w latach 2004-2019

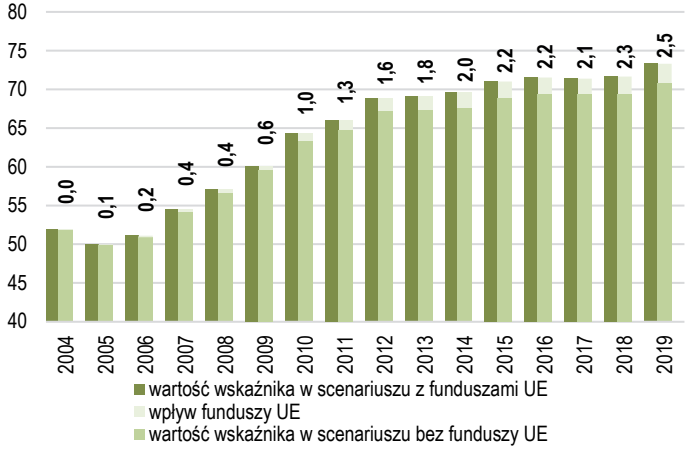

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFIPR.

Odsetek osób znajdujących się poniżej progu relatywnego ubóstwa zmalał w Polsce z 45,3% w 2005 r. do 17,3% w 2020 r. Wpływ funduszy na obniżenie ubóstwa relatywnego wyniósł 1,8 p.p. Gdyby nie polityka spójności wskaźnik wynosiłby 19,1% (wykres 16).

Wykres 16. Wpływ polityki spójności na skorygowany wskaźnik zagrożenia ubóstwem realnym w Polsce w latach 2005-2020

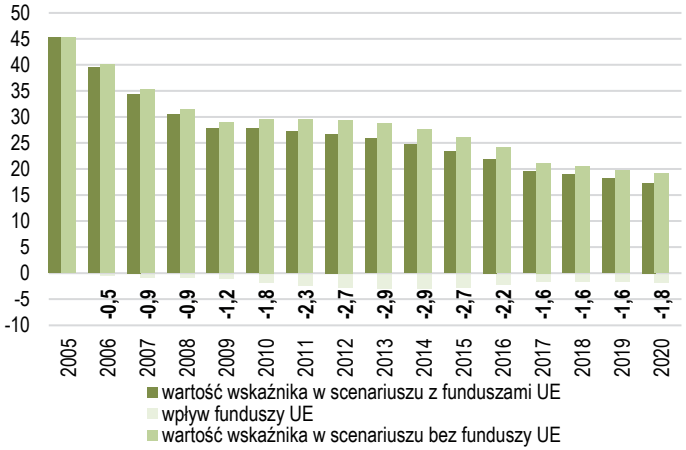

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFIPR.

Polityka spójności przyczyniła się do zmniejszenia nierówności dochodowych mierzonych współczynnikiem Giniego (który jest skorelowany ze wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem relatywnym). W latach 2007-2020 w Polsce odnotowano spadek wartości tego wskaźnika z 32,2 do 27,2. Wpływ funduszy na zmniejszenie współczynnika Giniego był najwyższy w latach 2011-2015 (kiedy to utrzymywał się w przedziale 2,7-2,8). W 2020 r. wpływ polityki spójności na współczynnik Giniego wyniósł 2,5 p.p.

Oddziaływanie funduszy na analizowany obszar odbywa się za pośrednictwem dwóch efektów pośrednich, tj. wzrostu PKB (który prowadzi do powiększenia nierówności) oraz redukcji bezrobocia (oddziałującej korzystnie na spadek nierówności), przy czym najistotniejszą determinantą nierówności jest stopa bezrobocia. Redukcja bezrobocia nie tylko zmniejsza liczbę osób bez dochodu, ale też prowadzi do wzrostu wynagrodzeń pracowników uprzednio zagrożonych bezrobociem.

Finanse publiczne

Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych zmniejszył się z 7,3% PKB w latach 2009-2010 do 0,7% PKB w 2019 r. W 2020 r. w warunkach kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 deficyt sektora wzrósł do 7,1% (dzięki implementacji polityki spójności był on o 0,8 p.p. niższy niż w scenariuszu zakładającym brak środków tej polityki). Był on jednocześnie wyższy od średniego deficytu sektora w UE-27 (6,9%) oraz niższy niż w strefie euro (7,2%). Dokładne poziomy deficytu w relacji do PKB poszczególnych państw członkowskich obrazuje mapa 11.

Mapa 11. Wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB w krajach UE-27 w 2020 r. (% PKB)

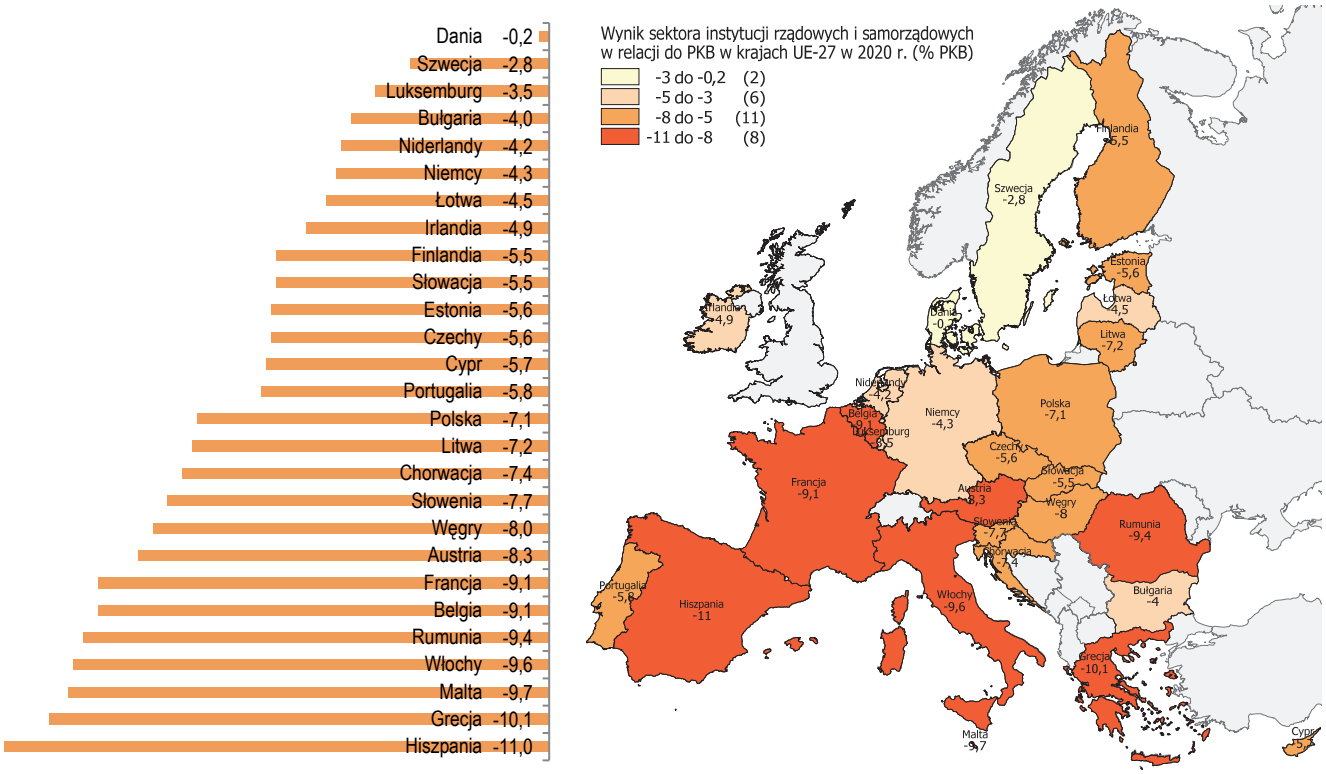

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

W 2019 r. dług publiczny w Polsce wynosił 45,6% PKB, kształtując się wyraźnie poniżej średniej unijnej, wynoszącej 77,2% PKB. Jednakże w związku z wysokim deficytem sektora instytucji rządowych i samorządowych wynikającym zarówno z osłabienia aktywności gospodarki w warunkach kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19, jak i z działań władz mających na celu stymulowanie tej aktywności poprzez politykę fiskalną w 2020 r. odnotowano wzrost długu sektora do 57,4% (wobec 90,1% średnio w UE-27). Gdyby nie pozytywny wpływ polityki spójności relacja tego długu do PKB byłaby wyższa o 10,4 p.p. od faktycznie odnotowanej (tj. wyniosłaby 67,8%, znacząco przekraczając „próg ostrożnościowy" na poziomie 60%) Szczegóły prezentuje mapa 12.

Mapa 12. Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB w krajach UE-27 w 2020 r. (% PKB)

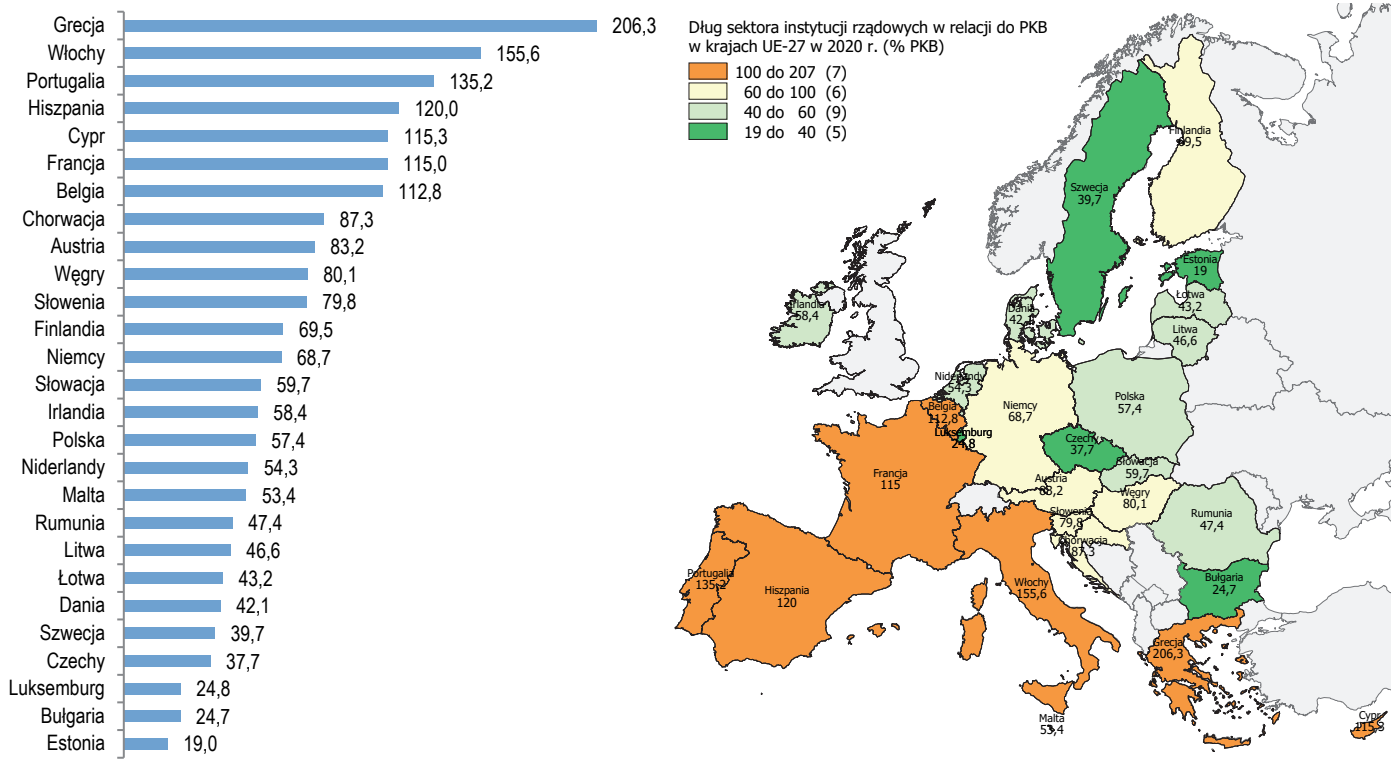

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Eurostat.

Wpływ funduszy europejskich na wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych może być niejednoznaczny. Z jednej strony konieczność współfinansowania inwestycji realizowanych przez podmioty sektora generuje dodatkowe wydatki. Z drugiej strony pozytywny wpływ funduszy na produktywność zwiększa zyski firm oraz dochód gospodarstw domowych, co prowadzi do zwiększenia wpływów do sektora instytucji rządowych i samorządowych. Dodatkowe wpływy związane z realizacją polityki spójności przewyższają dodatkowe wydatki. Zatem **napływ funduszy europejskich do Polski prowadzi do poprawy wyniku sektora instytucji rządowych i samorządowych**. Od 2012 r. wpływ funduszy jest stabilny i pozytywny, oscylując około 1 p.p. (wykres 17).

Wykres 17. Wpływ polityki spójności na wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB w Polsce w latach 2004-2020

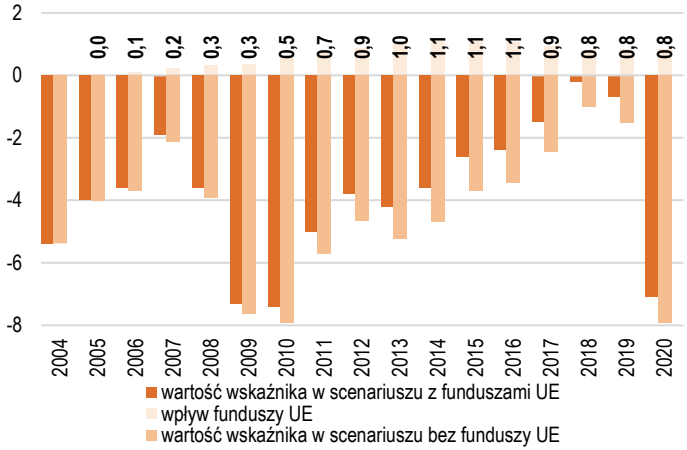

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFIPR.

Mniejszy deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych przekłada się na **poprawę relacji długu publicznego do PKB** (wykres 18). Dodatkowo działa w tym kierunku **umacnianie złotego** spowodowane napływem funduszy europejskich, dzięki czemu dług nominowany w walutach obcych staje się niższy w wyrażeniu złotowym. Wpływ polityki spójności na dług publiczny w relacji do PKB w 2020 r. wyniósł 10,4 p.p.

Wykres 18. Wpływ polityki spójności na dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB w Polsce w latach 2004-2020

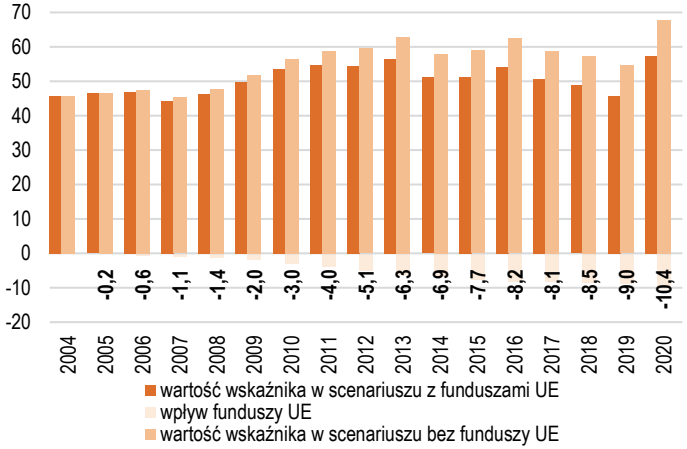

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFIPR.

Wymiana międzynarodowa

W 2020 r. łączna wartość obrotów towarowych (w ujęciu płatniczym) Polski z zagranicą kształtowała się na poziomie 459,4 mld EUR (z czego 235,9 mld EUR przypadało na eksport, a 223,5 mld EUR na import). W latach 2004-2020 wartość obrotów handlu zagranicznego wzrosła ponad trzyipółkrotnie.

Saldo obrotów bieżących w 2020 r. było dodatnie i wyniosło 2,9% PKB (wobec odnotowanego w 2019 r. również dodatniego salda rzędu 0,5% PKB).

Fundusze unijne wpływają wielotorowo na kształtowanie się salda wymiany międzynarodowej. **Polityka spójności przyczyniała się do pogłębienia deficytu obrotów bieżących w relacji do PKB** średnio o 1,3 p.p. rocznie w latach 2004-2020 (wykres 19).

Wykres 19. Wpływ polityki spójności na saldo obrotów bieżących w relacji do PKB w Polsce w latach 2004-2020

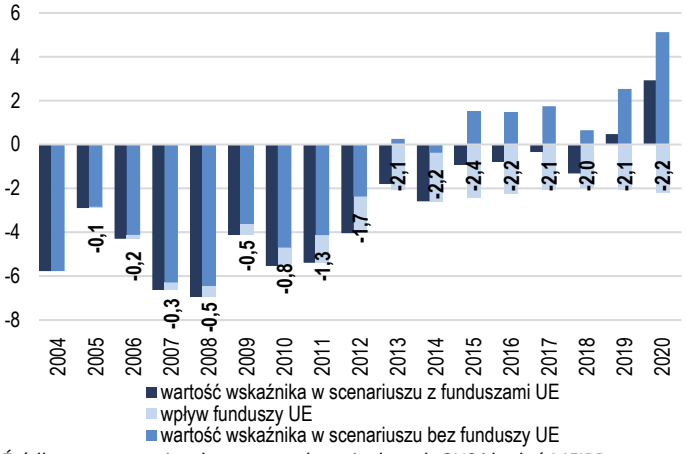

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i badań MFIPR.

Napływ środków z UE powodujący wzrost popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego pobudza wzrost importu, podczas gdy po stronie eksportu efekty poprawy konkurencyjności gospodarki mogą być niwelowane przez następstwa aprecjacji złotego. Inny efekt wynika z dodatniego wpływu funduszy europejskich na poziom dochodu na mieszkańca. Im wyższy dochód, tym wyższe zarobki, a więc także wyższa konsumpcja. Ponieważ część dóbr konsumpcyjnych pochodzi z importu, wzrost poziomu zamożności gospodarstw domowych oznacza również zwiększenie importu.

Wpływ Umowy Partnerstwa 2021-2027 na wybrane wskaźniki społeczno-ekonomiczne w latach 2021-2029

W badaniu wskazano również prognozowany wpływ polityki spójności na wybrane wskaźniki ekonomiczno-społeczne w latach 2021-2029[5].

Prognoza wydatkowania środków w latach 2021-2029 zakłada skuteczne wykorzystanie – do końca 2023 – środków w ramach alokacji z okresu programowania 2014-2020, a w latach 2022-2029 całości[6] środków polityki spójności w ramach perspektywy finansowej 2021-2027. W niniejszej prognozie uwzględniono skumulowany wpływ obu perspektyw w latach, kiedy działać będą równolegle.

Analogicznie, malejący wpływ Umowy Partnerstwa 2021-2027 w ostatnich latach jej funkcjonowania zostanie prawdopodobnie zwiększony wpływem kolejnej perspektywy finansowej (po 2027 r.), której ta prognoza nie uwzględnia, a która zapewne będzie istotnym czynnikiem prorozwojowym w Polsce, podobnie jak wszystkie jej poprzedniczki.

W końcu należy zwrócić uwagę, iż niniejsza prognoza nie uwzględnia środków jakie Polska uzyska w ramach Krajowego Programu Odbudowy, co z pewnością znacząco zwiększy wpływ ogółu środków UE na sytuację społeczno-gospodarczą.

Reasumując, przedstawioną prognozę należy traktować jako swego rodzaju minimum wpływu, jaki fundusze UE mogą wywrzeć na sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce.

Wykres 20. Prognozowany napływ funduszy UE w latach 2021-2029 (w mln zł)

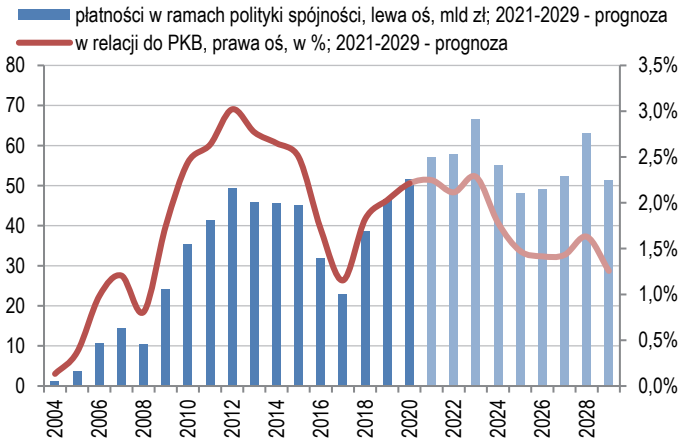

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFIPR.

Przewiduje się, że w latach 2021-2023 nastąpi kumulacja napływu środków polityki spójności na nieznaną wcześniej skalę. Spowodowane jest to nałożeniem się dwóch perspektyw (2014-2020, wydatkowanej do 2023, oraz nowej perspektywy 2021-2027). W rekordowym roku 2023, wg prognozy MFiPR środki mogą sięgnąć blisko 67 mld zł, co będzie stanowić 2,3% PKB. Należy pamiętać, że przedstawiona prognoza nie zawiera środków wypłacanych w ramach Krajowego Planu Odbudowy i w praktyce środków może być jeszcze więcej. W latach 2024-2027 napływ środków polityki spójności ustabilizuje się na poziomie ok.

[5] W związku z tym, że badanie zostało przeprowadzone pod koniec 2021 r., nie uwzględnia ono potencjalnego wpływu konfliktu na Ukrainie.

[6] Środki obejmują politykę spójności, ReactEU oraz FST.

50 mld zł rocznie (około 1,5% PKB). Pod koniec tego okresu powinny pojawić się kolejne środki z perspektywy finansowej po 2027 roku, co zrekompensuje kończącą się wówczas perspektywę 2021-2027.

W przypadku podstawowego miernika konwergencji, jakim jest stosunek polskiego PKB per capita (w PPS) w relacji do UE-27, po krótkiej stagnacji w latach 2021-2022, widoczna będzie znacząca poprawa w latach 2023-2029. Prognoza zakłada osiągnięcie 80% średniej UE już na przełomie lat 2025/2026, a w 2029 r. osiągnięcie poziomu blisko 84% tej średniej. Bez środków UE nie byłoby to możliwe w tak szybkim czasie.

W najbliższych latach wpływ polityki spójności na ten wskaźnik będzie dość silny i będzie kształtował się na poziomie ok 3,7%-4,0%.

Wykres 21. Prognozowany wpływ polityki spójności na poziom PKB per capita (w PPS) w Polsce w relacji do UE-27 w latach 2021-2029

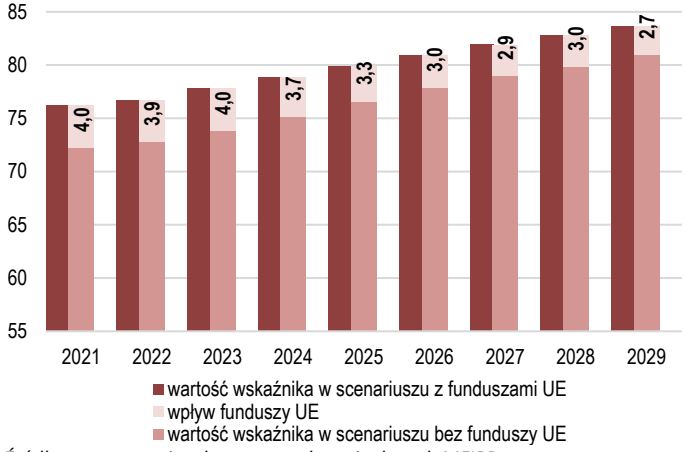

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFIPR.

Prognozowany poziom nakładów brutto na środki trwałe przewiduje niemal dwukrotny wzrost tych nakładów w latach 2021-2029 (w cenach bieżących). Za znaczącą część tego wzrostu odpowiadać będą fundusze europejskie, a ponownie należy podkreślić fakt, iż prognoza nie uwzględnia wpływu KPO, który powinien być silnym impulsem proinwestycyjnym.

Szczegóły prognozowanego wpływu polityki spójności na nakłady brutto na środki trwałe zobrazowano na wykresie 22.

Wykres 22. Prognozowany wpływ polityki spójności na nakłady brutto na środki trwałe (w cenach bieżących) w Polsce w latach 2021-2029

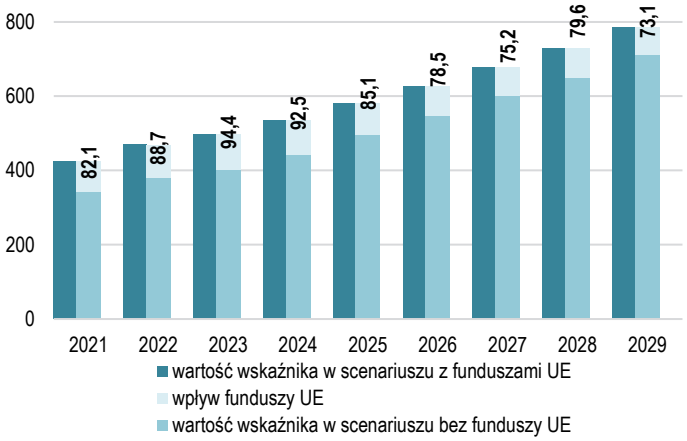

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFIPR.

Odnotowany w 2020 r. negatywny wpływ pandemii na rynek pracy okazał się mniej głęboki niż pierwotnie zakładano, do czego w znacznym stopniu przyczyniła się realizacji polityki spójności.

Fundusze europejskie wyraźnie łagodziły oddziaływanie pandemii na rynek pracy w latach 2020-2021 oraz będą odbudować polski rynek pracy w następnych latach. Według prezentowanej prognozy około roku 2024 stopa bezrobocia (osób w wieku 15+) powinna się ustabilizować na poziomie ok. 2%. Wskaźnik zatrudnienia powinien przez całą dekadę stopniowo wzrastać z prognozowanych 74,4% w 2021 r. do ponad 81% w 2029 r. Szczególnie w pierwszych latach widać wyraźny wpływ funduszy unijnych, chociaż i pod koniec dekady jest on znaczący.

Wykresy 23 (wskaźnik zatrudnienia) oraz 24 (stopa bezrobocia) obrazują szczegółowo opisane zależności.

Wykres 23. Prognozowany wpływ polityki spójności na wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 w Polsce w latach 2021-2029

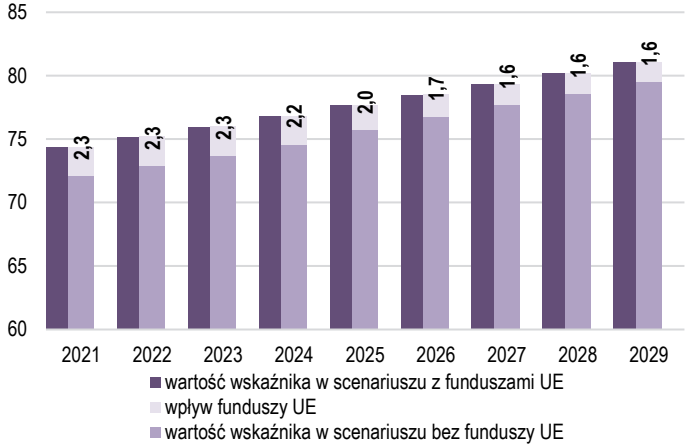

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFIPR.

Wykres 24. Prognozowany wpływ polityki spójności na stopę bezrobocia osób w wieku 15+ w Polsce w latach 2021-2029.

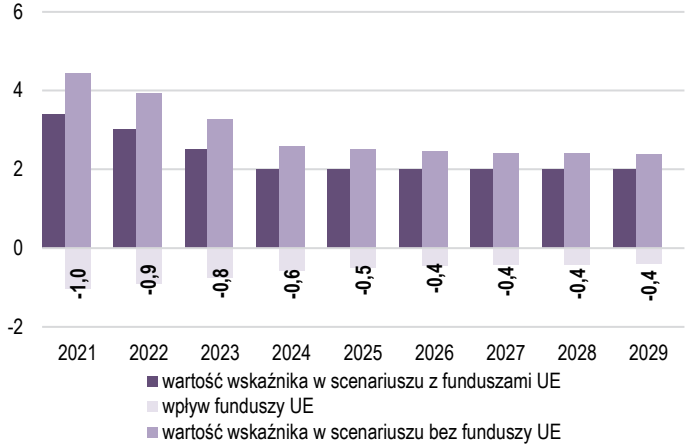

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFIPR.

Konwergencja dochodu gospodarstw domowych jest szybsza dzięki funduszom UE i trend ten utrzyma się w nadchodzących latach. Obrazuje to wykres 25.

Wykres 25. Prognozowany wpływ polityki spójności na skorygowany realny dochód do dyspozycji brutto gospodarstw domowych per capita w PPS w relacji do UE-27 w latach 2021-2029

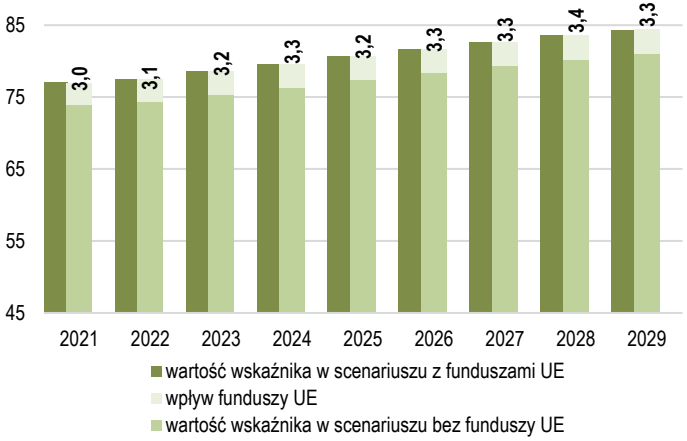

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFIPR.

Środki polityki spójności pozwolą znacząco ograniczyć deficyt budżetowy. Ponieważ instytucje rządowe i samorządowe mają możliwość współfinansowania części przedsięwzięć inwestycyjnych z funduszy wspólnotowych, same mogą w ten sposób ograniczyć swoje wydatki. Według prezentowanej prognozy ten efekt utrzyma się w nadchodzących latach. Ukazano to na wykresie 26.

Wykres 26. Prognozowany wpływ polityki spójności na wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB w Polsce w latach 2021-2029

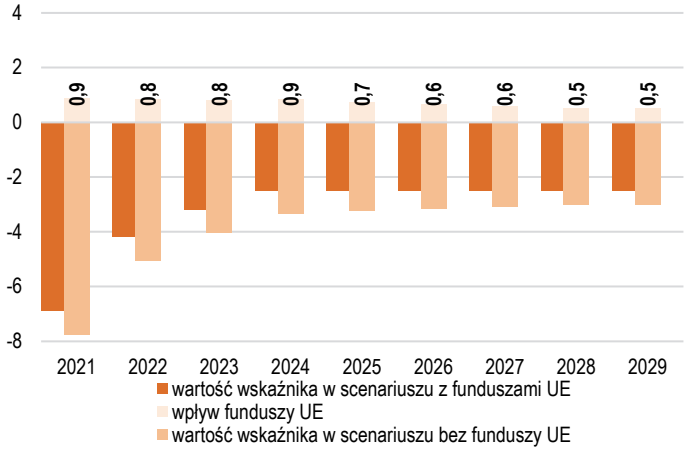

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MFIPR.

Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych województw w latach 2004-2020

WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie dolnośląskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie dolnośląskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 39 225,0 mln zł. Środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB łącznie w latach 2004-20120 w województwie dolnośląskim wyniosły odpowiednio 13 566 zł i 1,6% PKB. Wartość środków per capita była nieznacznie wyższa od średniej w kraju (13 487 zł na mieszkańca). Relacja do PKB była natomiast niższa od średniej w kraju (1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą część inwestycji publicznych w województwie dolnośląskim. W 2020 r. ich udział wynosił 45,1% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie dolnośląskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie dolnośląskim wynosił 79,5% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy województwem dolnośląskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 27,4 p.p., z czego 12,2% (3,3 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego dolnośląskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[7] dolnośląskie rozwijało się w stosunkowo wysokim tempie, tj. 3,5% (w cenach stałych), z czego około 6% (0,2 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 1,8 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku akcesji do UE (2004 r.) w województwie dolnośląskim wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynosił 50,7%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 75,1%. Szacuje się, że 8% (2,0 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie dolnośląskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na około 31,6 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+w województwie dolnośląskim w roku wejścia do UE wynosiła aż 26,7%, a w 2020 r. tylko 3,1%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne. Szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały w 2020 r. redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 0,8 p.p. w 2020 r. i o 1,7 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[7] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie kujawsko-pomorskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 22 292,1 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 wyniosły one w województwie kujawsko-pomorskim odpowiednio 11 151 zł i 1,8% PKB. W ujęciu per capita kwota ta była niższa od średniej w kraju, natomiast w relacji do PKB równa tej średniej.

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią zauważalną część inwestycji publicznych w województwie kujawsko-pomorskim. W 2020 r. ich udział wynosił 37,4% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie kujawsko-pomorskim wynosił 57,8% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy kujawsko-pomorskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 12,6 p.p., z czego ponad 25% (3,2 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego kujawsko-pomorskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[8] kujawsko-pomorskie rozwijało się w średnim tempie 3,1% (w cenach stałych), z czego około 10% (0,3 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 2,8 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo kujawsko-pomorskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 57,2%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 71,3%. W 13,7% (1,9 p.p.) odnotowany w tym okresie wzrost był efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie kujawsko-pomorskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na około 23 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie kujawsko-pomorskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 22%, a w 2020 r. tylko 3,1%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 0,8 p.p. w 2020 r. i o 1,4 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[8] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie lubelskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie lubelskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 31 643,6 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 w województwie lubelskim wyniosły one odpowiednio 15 102 zł i 2,7% PKB. Były to wartości wyższe od średnich w kraju (odpowiednio 13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą część inwestycji publicznych w województwie lubelskim – w 2020 r. ich udział wynosił aż 50,1% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie lubelskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie lubelskim wynosił ok. 49,6% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy lubelskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 13,1 p.p., z czego 33,5% (4,4 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego lubelskie od średniej UE-27 zmniejszył się w sposób dostrzegalny. Należy jednak podkreślić, że w okresie 2012 -2018 proces konwergencji praktycznie się zatrzymał (na poziomie ok. 47-48% średniej unijnej).

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[9] lubelskie rozwijało się w średnim tempie 2,9% (w cenach stałych), z czego około 21% (0,6 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Jest to wyraźnie widoczne w przypadku województwa lubelskiego. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 5,7 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo lubelskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 59,5%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 70,5%. Ponad 28% (2,9 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu była efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie lubelskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na około 34,5 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie lubelskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 16,1%, a w 2020 r. tylko 5,7%. W dużej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że efektem realizacji inwestycji współfinansowanych w ramach polityki spójności było obniżenie analizowanego wskaźnika o 1,3 p.p. w 2020 r. i o 1,4 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[9] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie lubuskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie lubuskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 13 719,6 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 w województwie lubuskim wyniosły one odpowiednio 13 622 zł i 2,2% PKB. Były to wartości wyższe od średnich w kraju (odpowiednio 13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą, ale niedominującą część inwestycji publicznych w województwie lubuskim – w 2020 r. ich udział wynosił 33,9% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie lubuskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie lubuskim wynosił 59,0% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy lubuskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 13,4 p.p., z czego około 25% (3,4 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego lubuskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[10] lubuskie rozwijało się w średnim tempie 3,4% (w cenach stałych), z czego około 9% (0,3 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 2,8 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W momencie wejścia do UE województwo lubuskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 52,5%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 72,5%. Około 10,0% (tj. 2 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie lubuskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na około 11,5 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie lubuskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła aż 24,9%, a w 2020 r. tylko 2,1%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o 0,9 p.p. w 2020 r. i o 1,5 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[10] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie łódzkim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie łódzkim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 35 274,6 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 w województwie łódzkim wyniosły one odpowiednio 14 469 zł i 2,0% PKB. Były to wartości wyższe od średnich w kraju (odpowiednio 13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczną część inwestycji publicznych w województwie łódzkim – w 2020 r. ich udział wynosił 45,9% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie łódzkim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie łódzkim wynosił 68,5% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy łódzkim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 21 p.p., z czego około 15,5% (3,2 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego łódzkie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[11] łódzkie rozwijało się w średnim tempie 3,5% (w cenach stałych), z czego około 9,% (0,3 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 2,6 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo łódzkie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 58,3%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 75,9%. Ponad 12% (2,1 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie łódzkim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na ponad 30,0 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie łódzkim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 18,8%, a w 2020 r. tylko 3,1%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 0,9 p.p. w 2020 r. i o 1,5 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[11] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie małopolskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie małopolskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 38 963,4 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 w województwie małopolskim wyniosły one odpowiednio 11 425 zł i 1,7% PKB. Były to wartości niższe od średnich w kraju (odpowiednio 13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Udział inwestycji finansowanych funduszami unijnymi w inwestycjach publicznych w województwie małopolskim jest wyższy niż średnio w kraju – w 2020 r. wynosił 42,1% ogółu inwestycji publicznych, przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%.

Wpływ polityki spójności w województwie małopolskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie małopolskim wynosił 66,3% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy małopolskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 20,8 p.p., z czego 15,3% (3,2 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego małopolskie od średniej UE-27 systematycznie się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[12] małopolskie rozwijało się w średnim tempie 3,8% (w cenach stałych), z czego około 8% (0,3 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była wyższa o 2,8 p.p. w stosunku do jej poziomu przewidywanego w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo małopolskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 61,5%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 73,6%. Około 17% (2,1 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie małopolskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na ponad 40 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie małopolskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 16,8%, a w 2020 r. tylko 2,7%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o 0,9 p.p. w 2020 r. i o 1,3 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[12] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie mazowieckim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie mazowieckim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości ok. 79 335 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 w województwie mazowieckim wyniosły one odpowiednio 14 624 zł i 1,3% PKB. Pierwsza z tych wartości była wyższa od średniej w kraju (13 487 zł na mieszkańca) a druga niższa od odpowiedniej średniej (1,8% PKB).

Udział inwestycji finansowanych funduszami unijnymi w inwestycjach publicznych w województwie mazowieckim jest niższy niż średnio w kraju – w 2020 r. wynosił on 26,7% ogółu inwestycji publicznych, przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%.

Wpływ polityki spójności w województwie mazowieckim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie mazowieckim wynosił 117,3% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 relacja pomiędzy PKB per capita (w PPS) w województwie mazowieckim a średnim poziomem tego wskaźnika w UE-27 zwiększyła się o 39,5 p.p., z czego około 8,6% (3,4 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[13] mazowieckie rozwijało się w najwyższym średnim tempie w kraju 4,5% (w cenach stałych), z czego około 4,5% (0,2 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. W 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była wyższa o 1,3 p.p. w stosunku do jej poziomu przewidywanego w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo mazowieckie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 61,2%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 77,8%. Około 11% (1,8 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie mazowieckim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na blisko 57 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie mazowieckim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 16,0%, a w 2020 r. tylko 3,4%. W dużej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o 0,7 p.p. w 2020 r. i o 1,6 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[13] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie opolskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie opolskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 11 911,2 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 wynosiły one w województwie opolskim odpowiednio 12 194 zł i 1,9% PKB. Pierwsza z tych wartości była niższa od średniej w kraju (13 487 zł na mieszkańca), a druga wyższa od tej średniej (1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą część inwestycji publicznych w województwie opolskim – w 2020 r. ich udział wynosił 36,1% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie, będąc jedynie nieznacznie niższy od średniej relacji dla kraju (37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie opolskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie opolskim wynosił 57,5% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy opolskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 13,5 p.p., z czego ponad 27% (3,7 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego opolskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[14] opolskie rozwijało się w średnim tempie 2,4% (w cenach stałych), z czego około 16,5% (0,4 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 3,1 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo opolskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 55,8%, natomiast w 2020 r. wynoszącym 73,1%. Około 13,5% (2,3 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie opolskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na ponad 12 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie opolskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła aż 19,3%, a w 2020 r. tylko 2,9%. W dużej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 1,0 p.p. w 2020 r. i o 1,5 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[14] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie podkarpackim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie podkarpackim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 35 140,9 mln zł, co stanowiło 16 566 zł per capita oraz 3,1% PKB województwa. Były to wartości znacznie wyższe od średnich w kraju (13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą część inwestycji publicznych w województwie podkarpackim – w 2020 r. ich udział wynosił aż 44% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie podkarpackim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie podkarpackim wynosił 51,3% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy podkarpackim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 13,9 p.p., z czego 32,3% (4,5 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego podkarpackie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejszał się.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[15] podkarpackie rozwijało się w średnim tempie 3,7% (w cenach stałych), z czego około 16,5% (0,6 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 4,3 p.p. wyższą niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo podkarpackie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 58,9%, natomiast w 2020 r. wynoszącym 70,0%. Około 25% (2,8 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie podkarpackim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na ponad 32 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie podkarpackim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 15,1%, a w 2020 r. – 4,3%. W dużej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 1,3 p.p. w 2020 r. i o 1,9 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[15] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie podlaskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie podlaskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 18 080,2 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 wyniosły one w województwie podlaskim odpowiednio 15 410 zł i 2,7% PKB. Były to wartości znacznie wyższe od średnich w kraju (13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą część inwestycji publicznych w województwie podlaskim – choć w 2020 r. sytuacja pod tym względem kształtowała się nietypowo w porównaniu z latami poprzednimi – udział funduszy unijnych wyniósł bowiem 36,7% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie podlaskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie podlaskim wynosił 52,5% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy podlaskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 14,4 p.p., z czego ponad 31% (4,5 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego podlaskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejszał przez większą część badanego okresu.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[16] podlaskie rozwijało się w średnim tempie 2,8% (w cenach stałych), z czego około 22% (0,6 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 4,5 p.p. wyższą niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo podlaskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 62,9%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 73,4%. Około 29% (3,0 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie podlaskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na 19,3 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie podlaskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 14,8%, a w 2020 r. – 2,8%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 1,3 p.p. w 2020 r. i o 1,7 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[16] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie pomorskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie pomorskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 34 127,9 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, w latach 2004-2020 wyniosły one w województwie pomorskim odpowiednio 14 543 zł i 2,1% PKB. Były to wartości wyższe od średnich w kraju (13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Udział inwestycji finansowanych funduszami unijnymi w inwestycjach publicznych w województwie pomorskim jest niższy niż średnio w kraju – w 2020 r. wynosił 33,1% ogółu inwestycji publicznych, przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%.

Wpływ polityki spójności w województwie pomorskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie pomorskim wynosił 70,5% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy pomorskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 20 p.p., z czego około 17,7% (3,5 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego pomorskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[17] pomorskie rozwijało się w średnim tempie 4,1% (w cenach stałych), z czego około 7,5% (0,3 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 2,5 p.p. wyższą niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wstąpienia do UE (2004 r.) województwo pomorskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 54,9%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 75,7%. Około 10,5% (2,2 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie pomorskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na blisko 29 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie pomorskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła aż 19,8%, a w 2020 r. tylko 3,1%. W dużej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 0,9 p.p. w 2020 r. i o 1,9 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[17] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie śląskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie śląskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 51 076,3 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 wyniosły one w województwie śląskim odpowiednio 11 370 zł i 1,4% PKB. Były to wartości niższe od średnich w kraju (13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Udział inwestycji finansowanych funduszami unijnymi w inwestycjach publicznych w województwie śląski w 2020 r. wyniósł 37,8% i był równy średniemu poziomowi tej relacji w całym kraju.

Wpływ polityki spójności w województwie śląskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie śląskim wynosił 74,5% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy śląskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 17,1 p.p., z czego niespełna 16% (2,7 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego śląskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[18] śląskie rozwijało się w średnim tempie 3,6% (w cenach stałych), z czego około 8,5% (0,3 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 2,2 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo śląskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 53,2%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 70,2%. Około 11% (1,9 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie śląskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na blisko 49 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie śląskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła aż 18,5%, a w 2020 r. tylko 2,7%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o 0,8 p.p. w 2020 r. i o 1,4 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[18] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie świętokrzyskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie świętokrzyskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 17 086,4 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 wyniosły one w województwie świętokrzyskim odpowiednio 13 952 zł i 2,4% PKB. Były zatem wyższe od średniej w kraju na mieszkańca (13 487 zł) i znacznie wyższe od średniej relacji do PKB (1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą część inwestycji publicznych w województwie świętokrzyskim – w 2020 r. ich udział wynosił aż 52,6% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie świętokrzyskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie świętokrzyskim wynosił 51,9% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy świętokrzyskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 10,9 p.p., z czego ponad 34% (3,5 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego świętokrzyskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejszał.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[19] świętokrzyskie rozwijało się w średnim tempie 2,7% (w cenach stałych), z czego około 19% (0,5 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 4,1 p.p. wyższa niż w scenariuszu kontrfaktycznym zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo świętokrzyskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 54,9%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 72,2%. Około 13,3% (2,3 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie świętokrzyskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na ok. 16 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w woj. świętokrzyskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 20,4%, a w 2029 r. – 4,3%. W dużej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o 1,0 p.p. w 2020 r. i o 1,4 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020

[19] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 27 805,2 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 wyniosły one w województwie warmińsko-mazurskim odpowiednio 19 630 zł i 3,5% PKB. Były to wartości znacznie wyższe od średnich w kraju (13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Inwestycje finansowane funduszami unijnymi stanowią znaczącą część inwestycji publicznych w województwie warmińsko-mazurskim – w 2020 r. ich udział wynosił 50,9% ogółu inwestycji publicznych w tym regionie (przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%).

Wpływ polityki spójności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie warmińsko-mazurskim wynosił 49,8% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy warmińsko-mazurskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 10,8 p.p., z czego ponad 45% (4,9 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[20] warmińsko-mazurskie rozwijało się w średnim tempie 2,6% (w cenach stałych), z czego około 23% (0,6 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Największy wpływ środków UE na stopę inwestycji odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim. Szacuje się, że w 2020 r. stopa ta była o 4,9 p.p. wyższa niż w scenariuszu kontrfaktycznym zakładającym brak środków unijnych. Zatem warmińsko-mazurskie charakteryzował najwyższy wpływ środków UE na ten wskaźnik spośród wszystkich województw.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo warmińsko-mazurskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 51,1%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 69,6%. Szacuje się, że ok. 16% (3,0 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu była efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie warmińsko-mazurskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na ok. 23,8 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie warmińsko-mazurskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła aż 23,8%, a w 2020 r. – 3,1%. W dużej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 1,4 p.p. w 2020 r. i o 2,3 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[20] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie wielkopolskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie wielkopolskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 36 741,9 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 wyniosły one w województwie wielkopolskim odpowiednio 10 508 zł i 1,3% PKB. Były to wartości znacznie niższe od średnich w kraju (odpowiednio 13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Udział inwestycji finansowanych funduszami unijnymi w inwestycjach publicznych w województwie wielkopolskim jest nieznaczni niższy niż średnio w kraju – w 2020 r. wynosił 34,0% ogółu inwestycji publicznych, przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%.

Wpływ polityki spójności w województwie wielkopolskim w latach 2004-2019

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie wielkopolskim wynosił 78,6% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy wielkopolskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 23,6 p.p., z czego około 11,9% (2,8 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego wielkopolskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[21] wielkopolskie rozwijało się w średnim tempie 3,8% (w cenach stałych), z czego około 5% (0,2 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 1,8 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo wielkopolskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 59,9%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika osiągnęła już 75,4%. Około 10,1% (1,6 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie wielkopolskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na około 32 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie wielkopolskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła 17,2%, a w 2020 r. tylko 1,8%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 0,6 p.p. w 2020 r. i o 1,3 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[21] D Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

Środki polityki spójności wykorzystane w województwie zachodniopomorskim w latach 2004-2020

Do końca 2020 r. w województwie zachodniopomorskim wykorzystano środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności o łącznej wartości 24 555,4 mln zł. Biorąc pod uwagę środki w ramach polityki spójności przypadające na jednego mieszkańca oraz w relacji do PKB, łącznie w latach 2004-2020 wyniosły one w województwie zachodniopomorskim odpowiednio 14 547 zł i 2,3% PKB. Były to wartości wyższe od średnich w kraju (odpowiednio 13 487 zł na mieszkańca i 1,8% PKB).

Udział inwestycji finansowanych funduszami unijnymi w inwestycjach publicznych w województwie zachodniopomorskim jest wyższy niż średnio w kraju – w 2020 r. wynosił 31,2% ogółu inwestycji publicznych, przy średniej dla kraju wynoszącej 37,8%.

Wpływ polityki spójności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004-2020

W 2019 r. PKB per capita (w PPS) w województwie zachodniopomorskim wynosił 60,2% średniej UE-27. W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy zachodniopomorskim a UE-27 mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 13,7 p.p., z czego blisko 27% (3,7 p.p.) było efektem realizacji polityki spójności. Zatem dzięki m.in. funduszom unijnym dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego zachodniopomorskie od średniej UE-27 stopniowo się zmniejsza.

Tempo procesu konwergencji zależy głównie od tempa wzrostu gospodarczego regionu. W okresie 2004-2020[22] zachodniopomorskie rozwijało się w średnim tempie 2,9% (w cenach stałych), z czego około 14% (0,4 p.p.) było efektem realizacji inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych.

Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przyczyniają się do znacznego ożywienia działalności inwestycyjnej. Szacuje się, że w 2020 r. stopa inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB) była o 3,5 p.p. wyższa niż w scenariuszu zakładającym brak środków unijnych.

W roku wejścia do UE (2004 r.) województwo zachodniopomorskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 54,2%, natomiast w 2020 r. wartość tego wskaźnika wynosiła już 71,3%. 14,5% (tj. 2,5 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych.

Pozytywny efekt europejskiej polityki spójności widoczny jest w tworzeniu nowych miejsc pracy, poprawie kwalifikacji pracowników i ich lepszej adaptacji do zmieniających się warunków na rynku pracy. Według stanu na 2020 r. liczbę miejsc pracy powstałych w województwie zachodniopomorskim w wyniku realizacji inwestycji współfinansowanych z budżetu UE szacuje się na około 23,5 tys.

Pozytywny wpływ funduszy unijnych jest również widoczny w zmniejszaniu stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia osób w wieku 15+ w województwie zachodniopomorskim w roku wejścia do UE (2004 r.) wynosiła aż 23,8%, a w 2020 r. tylko 3,4%. W pewnej mierze do ograniczenia stopy bezrobocia przyczyniły się fundusze unijne – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności spowodowały redukcję stopy bezrobocia w tym regionie o około 1,1 p.p. w 2020 r. i o 2,0 p.p. średnio rocznie w okresie 2004-2020.

[22] Dla lat 2004-2019 zastosowano dane historyczne, których źródłem był BDL GUS, natomiast dla 2020 r. wykorzystano prognozy wygenerowane przez model EUImpactMod.

Wpływ polityki spójności na łagodzenie skutków kryzysu związanego z pandemią Covid-19 w latach 2020-2023

Rozdział ten służy zobrazowaniu różnic we wpływie polityki spójności na wskaźniki makroekonomiczne w dwóch scenariuszach tj. 1) bazowym – z epidemią Covid-19, oraz 2) hipotetycznym - bez epidemii.

Środki z polityki spójności napływające do polskiej gospodarki są istotnym źródłem kapitału zarówno w formie transferów kapitałowych, jak i bieżących. Pozwalają one wspierać procesy rozwojowe nie tylko poprzez bezpośrednie, nominalne przełożenie na podstawowe wskaźniki makroekonomiczne, ale również poprzez jakościowy wpływ na system instytucjonalny w kraju. To z kolei jest kluczowe w procesie budowania przyjaznego otoczenia dla działania biznesu oraz życia obywateli.

Wykres 27. Wpływ polityki spójności na nominalną wartość PKB Polski w latach 2020-2023 w scenariuszu z epidemią oraz w scenariuszu bez epidemii

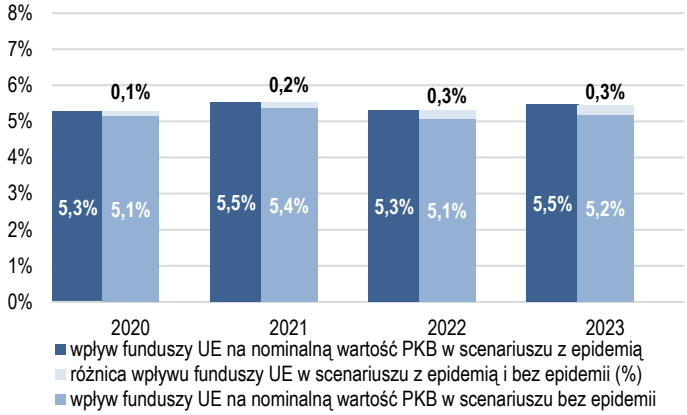

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR.

Unijne środki przekazywane do Polski pełnią również ważną rolę w stabilizowaniu procesów gospodarczych, szczególnie w okresie dekoniunktury. Dotyczy to zarówno cyklicznego spadku poziomu aktywności gospodarczej, jak i spowolnienia wynikającego z trudnych do przewidzenia szoków zewnętrznych o charakterze losowym. Ten drugi scenariusz zmaterializował się w 2020 r., wraz z wybuchem globalnej pandemii Covid-19, która poprzez wpływ na ograniczenie mobilności ludności, zredukowała aktywność gospodarczą na całym świecie.

Polityka spójności była czynnikiem łagodzącym negatywne skutki pandemii. Biorąc pod uwagę scenariusz z pandemią oraz bez pandemii (wykres 27) względny wpływ funduszy unijnych na nominalną wartość PKB Polski w latach 2020-2023 jest wyraźnie wyższy w tym pierwszym przypadku. Skalę tego wpływu ocenia się w przedziale od 0,1% PKB w 2020 r. do 0,3% PKB w roku 2022 i 2023. Oznacza to, że wkład polityki spójności w poziom aktywności gospodarczej Polski jest wyższy w scenariuszu ze spowolnieniem niż w scenariuszu bez występowania jakichkolwiek zaburzeń szokowych.

Rola stabilizatora gospodarki, jaką pełnią środki unijne, jest pochodną samego mechanizmu przyznawania funduszy, niezależnego od koniunktury i nastrojów rynkowych, które z kolei determinują kierunek transferów kapitału w formie portfelowej i bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Tym samym środki unijne pełnią rolę pewnego rodzaju finansowej poduszki bezpieczeństwa w okresie dekoniunktury oraz bezpośrednio po niej. Z drugiej strony natomiast mogą również generować pewne ryzyka w okresie wysokiego wzrostu gospodarczego, poprzez dodatkowe - ponad potencjalne - stymulowanie aktywności.

W ujęciu nominalnym (wykres 28) wartość PKB Polski w scenariuszu bazowym (z epidemią), dzięki polityce spójności, już w roku 2022 praktycznie zrównuje się z prognozowaną wartością PKB dla scenariusza (z funduszami) bez epidemii. W przypadku scenariusza bazowego bez wpływu środków unijnych, w 2022 r. nie udaje się jeszcze osiągnąć wartości PKB jaką szacuje się dla analogicznego scenariusza bez pandemii. Potwierdza to fakt, iż **środki z polityki spójności pozwalają na osiągnięcie relatywnie szybszego tempa pokryzysowej odbudowy.**

Wykres 28. Wpływ polityki spójności na nominalną wartość PKB Polski w latach 2019-2023 w scenariuszu z epidemią oraz w scenariuszu bez epidemii

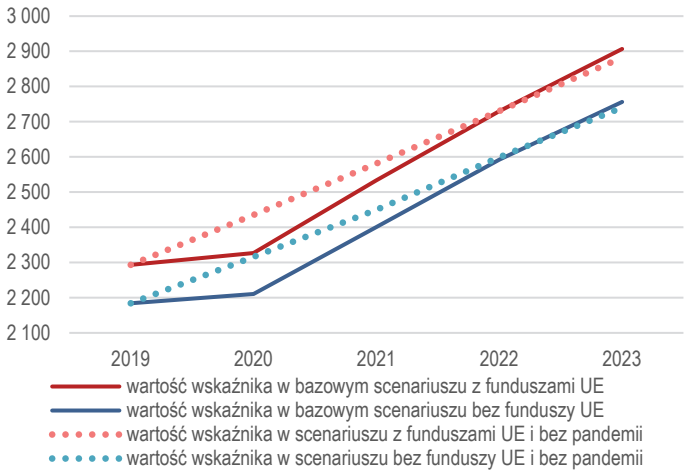

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR.

Co również istotne, wartość PKB Polski w scenariuszu bazowym już w 2023 r. przekracza prognozowaną wartość PKB w scenariuszu bez pandemii. Sytuacja ta mogłaby być pochodną uruchomienia w okresie kryzysowym mechanizmów realokacji zasobów do bardziej produktywnych i konkurencyjnych kosztowo sektorów, co w dłuższej perspektywie znalazłoby swoje odzwierciedlenie w poprawie warunków do generowania wartości dodanej w gospodarce. Jednakże szczegółowo analizując symulacje w zakresie realnych zmian PKB w obu scenariuszach nasuwa się wniosek, iż jedną z głównych przyczyn opisanego stanu rzeczy są procesy cenowe i silniejsza presja inflacyjna w scenariuszu z pandemią.

Pozytywny wpływ polityki spójności na wzrost gospodarczy w okresie spowolnienia gospodarczego znajduje swoje bezpośrednie odzwierciedlenie również we wskaźniku PKB per capita. Jest to naturalną konsekwencją opisywanego wcześniej, większego przyrostu nominalnej wartości PKB.

Wykres 29. Wpływ polityki spójności na PKB per capita (PPS) Polski w relacji do średniej UE-27 w latach 2019-2023 w scenariuszu z epidemią oraz w scenariuszu bez epidemii

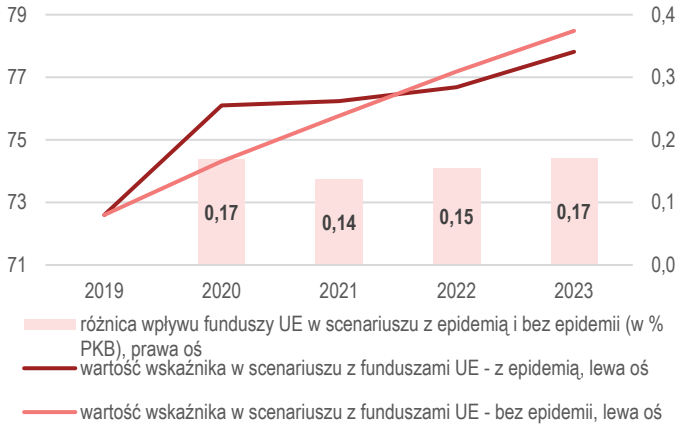

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR.

Symulacje (wykres 29) wskazują, że dzięki polityce spójności wartość PKB per capita (PPS) Polski w relacji do unijnej średniej w scenariuszu bazowym - z epidemią, rośnie (vs ścieżka bez funduszy) w ujęciu względnym mocniej niż miałoby to miejsce w scenariuszu bez pandemii. Wpływ funduszy na poziom analizowanego wskaźnika waha się od 0,14% PKB do 0,17% PKB.

Należy również podkreślić, że wartość relacji PKB per capita Polski do średniej unijnej jest w scenariuszu z pandemią w latach 2020-2021 wyższa niż w scenariuszu bez pandemii. Wynika to z relatywnie łagodniejszego przejścia przez kryzysowy rok 2020 polskiej gospodarki względem średniej unijnej, a także z bardzo silnego odbicia w roku 2021.

Łagodzenie negatywnych skutków spowolnienia gospodarczego widoczne we względnie wyższej - dzięki środkom unijnym, nominalnej wartości PKB w kryzysowym roku 2020 oraz pokryzysowym okresie 2021-2023 było

pochodną relatywnie większego wkładu polityki spójności w scenariuszu bazowym względem scenariusza bez pandemii na wielu płaszczyznach. Jedną z nich był rynek pracy.

Wykres 30. Wpływ polityki spójności na wskaźnik zatrudnienia 20-64 ogółem w Polsce w latach 2019-2023 w scenariuszu z epidemią, oraz w scenariuszu bez epidemii

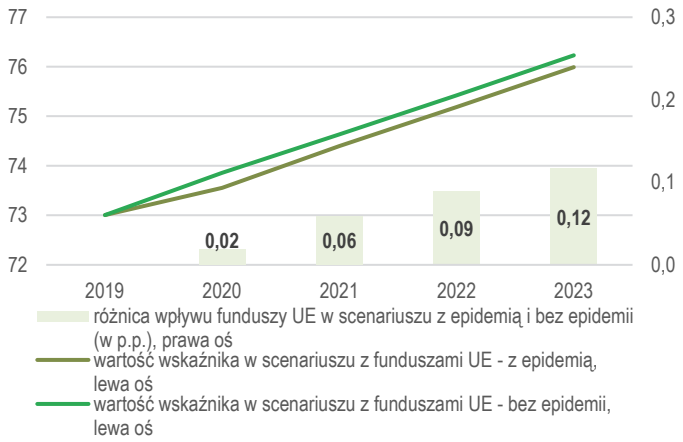

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR.

Wpływ polityki spójności na wskaźnik zatrudnienia w Polsce w grupie wiekowej 20-64 w latach 2020-2023 był - w scenariuszu bazowym - wyższy o 0,02-0,12 p.p. względem scenariusza bez pandemii (wykres 30). Oznacza to, że pomimo spadku ogólnego poziomu wskaźnika zatrudnienia 20-64 wskutek pandemii, to w porównaniu do ścieżki jego kształtowania się w scenariuszu bez dostępu do środków z polityki spójności, skala spadku jest niższa.

Podobne efekty zaobserwować można w symulacjach dotyczących wpływu polityki spójności na rynek pracy w odniesieniu do stopy bezrobocia osób w wieku powyżej 15 roku życia. Środki unijne w scenariuszu z pandemią obniżały poziom stopy bezrobocia w większym stopniu, niż miałoby to miejsce w scenariuszu bez pandemii. Skala wpływu szacowana jest w przedziale od -0,008 p.p. do -0,166 p.p. (wykres 31).

Wykres 31. Wpływ polityki spójności na stopę bezrobocia 15+ ogółem w Polsce w latach 2019-2023 w scenariuszu z epidemią, oraz w scenariuszu bez epidemii

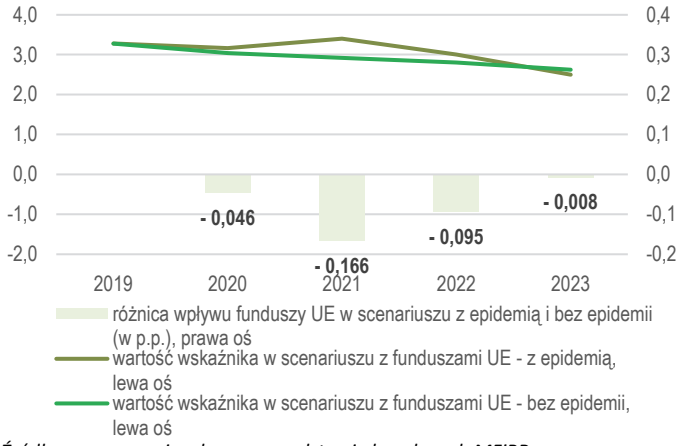

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR.

Pozytywny wpływ funduszy polityki spójności na rynek pracy i zatrudnienie wynika z jednej strony z potrzeby zapewnienia zasobów siły roboczej do realizacji nowych oraz obsługi już sfinansowanych projektów inwestycyjnych. Z drugiej natomiast może być naturalnym efektem długookresowego wpływu tych środków na polską gospodarkę w postaci zwiększenia jej wydajności i konkurencyjności, a co za tym idzie wzrostu popytu na pracę. Tym samym można pokusić się o stwierdzenie, że dostęp do kapitału w formie funduszy unijnych jest w pewnym stopniu źródłem ograniczania (poprzez kanał rynku pracy) negatywnych skutków spowolnienia gospodarczego bezpośrednio na poziomie gospodarstw domowych.

Szczególnie istotny wpływ na krajową gospodarkę polityka spójności wywiera poprzez determinowanie poziomu aktywności inwestycyjnej. Dzieje się tak za sprawą zarówno samych przepływów finansowych (które w ujęciu statystycznym zwiększają wartość nakładów brutto na środki trwałe), jak i zmian jakościowych, wpływających - poprzez system monitorowania procesów inwestycyjnych finansowych z funduszy polityki spójności - na efektywność wydatkowania środków .

Porównując ze sobą scenariusz bazowy i scenariusz bez pandemii wyraźnie widać w jak dużym stopniu epidemia Covid-19 ograniczyła - poprzez zmniejszenie skłonności do ryzyka - wydatki inwestycyjne. O ile w przypadku nominalnej wartości PKB do 2022 r. praktycznie udaje się odrobić wszystkie straty z roku 2020 (wykres 28), to źródłem tej odbudowy - zgodnie z wynikami zastosowanego do analizy modelu - nie będą środki inwestycyjne.

Wykres 32. Wpływ polityki spójności na wartość nakładów brutto na środki trwałe w Polsce w latach 2019-2023 w scenariuszu z epidemią, oraz w scenariuszu bez epidemii

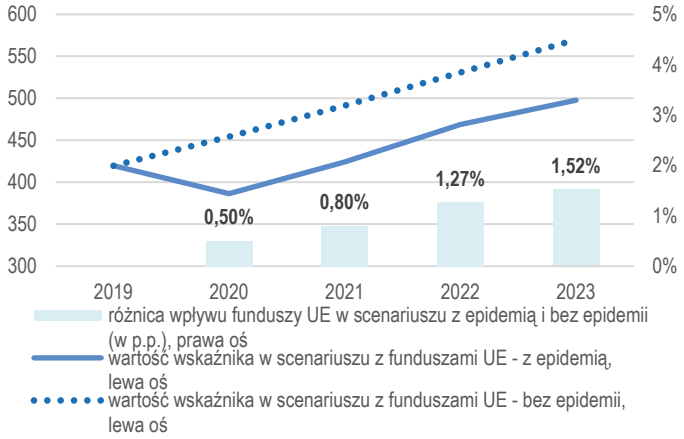

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR.

Chociaż wartość inwestycji w scenariuszu bazowym jest w latach 2020-2023 niższa względem ścieżki bez pandemii, to środki z polityki spójności nieco łagodzą ten spadek. W porównaniu do scenariusza bez epidemii fundusze unijne wpływają na zwiększenie nominalnej wartości inwestycji w Polsce o 0,5-1,52%.

Wykres 33. Wpływ polityki spójności na poziom stopy inwestycji w Polsce w latach 2019-2023 w scenariuszu z epidemią, oraz w scenariuszu bez epidemii

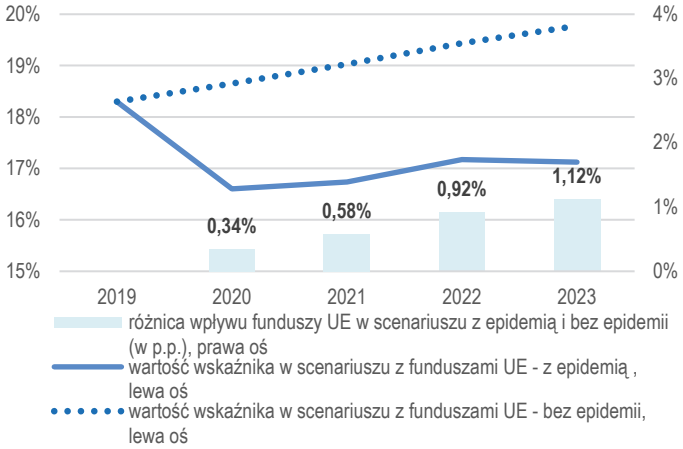

Źródło: opracowanie własne na podstawie baz danych MFiPR.

Utrzymująca się w horyzoncie prognozy niższa nominalna wartość nakładów brutto na środki trwałe, przy dość szybkim odrabianiu strat w wartości nominalnego PKB skutkuje w latach 2020-2023 pogorszeniem wskaźnika stopy inwestycji (nominalna wartość nakładów brutto na środki trwałe względem nominalnej wartości PKB). Różnica stopy inwestycji w scenariuszu bazowym względem scenariusza bez epidemii waha się w okresie 2020-2023 od 2,0 do 2,7 p.p. (wykres 33.).

Polityka spójności była czynnikiem, który ograniczył ten spadek. W porównaniu do scenariusza bez epidemii wpływ środków unijnych na poziom stopy inwestycji był w ścieżce bazowej wyższy o 0,34-1,12 p.p.

Polityka spójności wykazuje relatywnie silniejszy, pozytywny wpływ na aktywność gospodarczą w okresach kryzysowych, czego polska gospodarka doświadczyła zarówno w okresie globalnego kryzysu finansowego 2008/9 jak i kryzysu wywołanego pandemią koronawirusa. Wiąże się to głównie ze wspomnianym wcześniej brakiem zależności między podażą funduszy unijnych a bieżącą koniunkturą. Tym samym środki te pełnią w pewnym stopniu funkcję poduszki bezpieczeństwa, która zapewnia gospodarce dostęp do kapitału zewnętrznego.

Źródło:

- *Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą modelu EUImpactMod,* IMAPP Consulting oraz Instytut Badań Strukturalnych, grudzień 2021 r.;
- GUS, NBP, Eurostat.

Opracowano w Wydziale Analiz (Krajowym Obserwatorium Terytorialnym) Departamentu Strategii MFiPR.